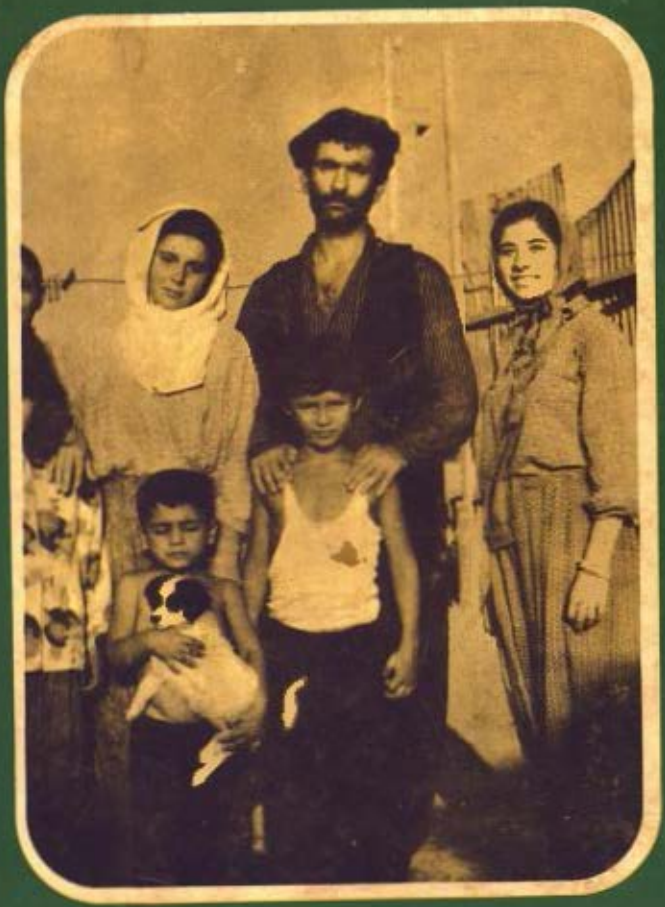
6.baskı

UMUT



yılmaz güney

U M U T

Bu kitap Ağaoğlu Yayınevi Tesislerinde
Dizildi, Basıldı, Ciltlendi Tel: 27 73 37
Birinci Basım: 1975
Altıncı Basım: 1977
Dağıtım: GÜNEY FİLM

Güney Filmcilik
Sanayi ve Ticaret A.Ş. Yayınları
Senaryo Dizisi: 1

UMUT

YILMAZ GÜNEY

Dava Belgeleri
Filmin Konusu
Senaryo
Dış Basında Umut...

Güney Filmcilik Sanayi ve Ticaret A.Ş. Yayınları
Sakızağacı Cad. Güney Han No. 2 Kat 1 Beyoğlu

«Düne kadar süren sanat hayatım boyunca Türk Sinemasını çağdaş seviyeye ulaştırmak ve bu etkili sanatı inançlarım doğrultusunda gerçekleştirmek için çaba harcadım. «Umut» filmi Adana Film Festivalinde ödül kazandı. Uluslararası değeri olan bir filmi yine uluslararası bir festivalde başarı elde etme gayesiyle yurt dışına gönderdim. «Umut» filminin yurt dışında festivale gönderilmesi için yaptığımız müracaatlar cevapsız bırakılınca biz de bu filmi yurt dışına kaçırttık. Bu bir suçsa bu suçtan ötürü verilecek ceza da bana şeref verecektir.»

Yılmaz GÜNEY
15 Haziran 1972
tarihli basından

Güney Filmcilik Halka İlişkiler Bölümü tarafından basıma hazırlanmıştır.

GİRİŞ

«Umut» filminin Türkiye'de gösterilmeye başlanmasından bu yana beş yıllık bir süre geçti. Yılmaz Güney'in sinemasında olduğu kadar, Türk sinemasında da bir dönüm noktası olan «Umut», günümüzde de gösterilebildiği bütün diğer ülkelerde giderek yoğunlaşan bir ilgi ve istekle izlenmeye devam ediyor.

Yaptığı her film, sinema alanında olduğu kadar politik alanda da tartışmalara yeni boyutlar getiren Yılmaz Güney'in geniş halk kitleleriyle kurduğu bağlantı ve emekçi kitlelerin derin sevgisi; Türkiye'deki egemen güçleri giderek artan bir tedirginliğe sürüklüyor. Bu nedenle Yılmaz Güney, Türkiye'deki ege-

men güçler ve orıların temsilcileriyle sık sık çatışıyor ve mücadele ediyor. Bu güçler hemen her fırsatta Güney'in film yapmasına, yaptığı filmleri emekçi halk kitlelerine ulaştırmasına engel olmaya çalışıyor.

«Umut» filmi çevresinde Yılmaz Güney'e yapılan baskı ve engellemeler 12 Mart 1971 faşist döneminin karanlık günleri içinde saklı kalmıştır. Güney bir yandan Sıkıyönetim mahkemelerinde tutuklu olarak yargılanırken, öte yandan da — «Umut» filmini izinsiz olarak yurt dışına kaçırdığı iddiasıyla — önceden açılmış bir dava ile yargılanmış ve mahkum edilmeye çalışılmıştır. Ancak, ne 12 Mart öncesinin toz dumanı içinde 12 Mart'ı hazırlayan güçler, ne de 12 Mart'ı izleyen faşist uygulamalar desteğini ve umudunu kaynağından, yani emekçi halktan alan Yılmaz Güney'i yıldırmaya ve mücadelesinden döndürmeye yetmemiştir.

Elinizdeki kitap, «Umut» filminin çekiminden hemen sonra başlayan çileli serüvenini düne kadar gizli kalmış gerçek belgeler ile halkımızın ve gelecek kuşakların gözleri önüne sermeyi amaçlıyor.

Yine bu kitapta okur, «Umut» filminin senaryosu ve öyküsünü de bulacak, böylece, basit bir karşılaştırma ile Türkiye'deki egemen güçlerin niçin «Umut»dan ve Yılmaz Güney'den ürktüğünü daha açık bir biçimde görebilecektir.

FAŞİST DEVLETİ KORUMA KANUNLARI...

«Boynu Bükük Öldüler» romanının başında Yılmaz Güney; «herkesin özlediği, düşlerini kurduğu bir şehir vardır. Ben Adana'yı severim. İşte orada Adana'da, sevdiğim insanlar yaşar...» der ve romanı sevdiği bir insana adar.

«Umut» Güney'in çok sevdiği Adana'da, kendinden insanların arasında çekildi. Ve Türkiye'de sosyal çalkantıların yoğunlaştığı, emekçi kitlelerin mücadelesinin yükseldiği bir dönemde, faşist devleti korumak üzere düzenlenmiş kanunlarla işleyen bir mekanizmaya, sansüre gönderildi. 1961 Anayasasma aykırı olduğu artık orta okul çocukları tarafından kabul edilen «Sansür Nizamnamesi» gerçek-

leri acımasızca sergileyen ve emekçi kitlelerin içinde bulunduğu durumu açıklıkla saptayan bir film konusunda elbette aşağıdaki kararı verecekti:

KARAR

Filmin Adı	: UMUT
Filme Alan Kurum	Güney Film Kurumu
Filmin Uzunluğu	3000 M.
Filmin Genişliği	35 mm
Kontrol Sebebi	: Halka gösterilmesi ve yurt dışına çıkarılması için.
Kontrol Tarihi	24/9/1970
Karar No.	211
Dosya No.	91122/4905

Güney Film kurumuna ait UMUT adlı film 24/9/1970 tarihinde Merkez film kontrol Komisyonu tarafından görülmüştür.

1 — Filmde, Yılmaz Güney ve arabası, bakımsız, pis, kırık, yırtık, çok zayıf bir at ile iş yapması ve geçinmesi şansa bağlı olup, kalabalık bir aileyi geçindirmesi düşünülemez iken bu araba ve at fakirliğin bir sembolü olaolarak ele alınmış, çeşitli olaylarla da çalışmak imkânı bulamadığı kanaatı verilmiştir.

2 — Yılmaz Güney'in atı öldürüldükten sonra bir işlem yapılmamış ve bir tazminat ödenmemiştir. Burada zengin bir otomobil sa-

hibi fakir bir arabacının atını öldürmesinde takibat yapılamıyacağı kanaatı verilmiştir.

3 — Atını kaybeden Güney önceden yanlarında çalıştığı üç zenginin evine girmesi (Yardım için) evlerin ve içindekilerin dekor ve zenginlikleri, tavır ve hareketleri, konuşmaları teferruatlı olarak senaryoda belirtilmemiş senaryoda yanlarına gittiği netice alamadığı şeklinde belirtilmiş, halbuki filmde zengin ve fakir hali en iyi şekilde canlandırılmış bu şekilde filmin esas konusu zengin ve fakir ayrımı yapılmıştır.

4 — Cabbar'ın (Yılmaz'ın) rızası ve Hakimin kararı olmadan arabası ve atının satılması dikkati çekmiş Cabbar mani olmak istediyse de bu kanunsuz harekete engel olamamıştır.

5 — Senaryo sahife 17 de bir otomobil gelmekte iken soygun yapıldığı belirtildiği halde filmde gizlice bir eve lüks arabaların bulunduğu garajdan girdikleri görüldü. Bu şekilde senaryoya mekânın uymadığı tesbit edildi.

6 — Soyacakları insanın Türkiye'de aynı şekilde kimseler bulunmasına rağmen, Amerikalı bir zencinin seçilmesi manidar görülerek uygun mütalaa edilmemiştir.

7 — Hasan ile Cabbar'ın «Zenginler mahallesine gidelim tabanca ile soygun yapalım, zenginler korkak olur onları soyalım» defalarca senaryoda olmadığı halde filmde tesadüf edilmiştir.

8 — Hocaya sabah namazı, Güneş doğarken kıldırılmakta ve bu rolle ibadetle alay edilmektedir. Dinimizde Güneş doğarken namaz kılınmaz.

9 — «Hocanın cinleri, perileri, melekleri var definenin yerini söyler bu hoca bildiklerine benzemez» denilerek bu sahte örnek gerçek din adamı imiş gibi gösterilerek onun şahsında din görevlileriyle alay edilmekte;

10 — Nehirde abdest aldıktan sonra 101 taş toplatılıp bunlarla muhayyel define etrafının daire şeklinde çevrilmesi efsanesi, uydurma, batıl inancı gerçek gibi telkin edilmektedir.

Filmin bu hali ile senaryosuna tamamen uymaması, senaryoda görülmesi imkânı olmayan bir çok sahnelerin nizamnamenin). maddesinin 4, 5, 8, 9 ve 10. fıkralarına göre adı geçen filmin halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar verilmiştir. 24/9/1970.

Başkan	Üye
İçişleri Bakanlığından	Emniyet Gn. Md. den
Sahir Behlülgil	9. Şube Müdürü
	Feriha Sanerk
	(Muhalif)

Üye
Genelkurmay Bşk. dan
Alb.
Cemalettin Çağlar

Muhalif Şerhi:

(1 — Zenginler korkak olur, zenginlerin canı tatlıdır, sözlerinin;
2 — Yılmaz'ın evvelce yanlarında çalıştığı zengin ağalarından para istemek için gittiği sahnelerle bu kişileri aşırı bir refah içinde gösteren sahnelerin tamamının;
3 — Arabacıların miting yaptığı dövizli sahnelerin ve bu sahnelerle ilgili hoparlör konuşmalarının;
4 — Küçük çocuğun tastaki suya bakma sahnesinin;
5 — Oto ile atı öldürülen adamın karakoldaki sahnelerinin tamamının;
6 — Define bulacak topal adamın din hocalığı ile alâkasının kesilmesi şartıyla bir sakınca görmüyoruz.)

Üye	Üye
Basın Yayın	Millî Eğitim Bak. dan
Gn. Md. den	Yayınları Şube Md.
H. Fuat Yediç	Ömer Tanrıkulu

Aslının aynıdır
24/9/1970
Sureti gibidir.
5/3/1971
(İmza ve mühür)

Zavallı Türkçe...

BAZI ÇELİŞKİLER...

«Umut» konusunda verilen bu sansür kararı, her hal Türk sinemasının elli yılı aşkın geçmişinde benzerine kolaylıkla raslanamıyacak bir karar olsa gerektir.

Bir yandan filmde zengin ve fakir ayırımı yapıldığını ve ülkemizde böyle bir ayırımın bulunmadığı gerekçesine dayanarak filmi reddeden sansür, red gerekçesinin 6. maddesinde «Türkiye'de zengin insanlar bulunduğunu» kabul etmektedir... «Soyacakları insanın Türkiye'de aynı şekilde kimseler bulunmasına rağmen, Amerikalı bir zencinin seçilmesi manidar görülerek uygun mütalaa edilmemiştir.»

Yine sansürün «Umut» filminin halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının

sakıncalı olduğuna ekseriyetle karar verirken, dayandığı maddeleri gözden geçirmek bile verilen kararın nasıl çelişkilerle dolu olduğunu saptamak için yeterlidir.

Nizamnamenin 7. maddesi «aşağıda yazılı gayelerden birine matuf olan filmlerin gösterilmesine müsaade edilmez» diye başlamakta ve Umut filminin reddine gerekçe olan fıkraları şöylece sıralanmaktadır;

4 — Din propagandası yapan,

5 — Millî rejime aykırı olan siyasî, iktisadî ve içtimaî ideoloji propagandası yapan,

8 — Memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı olan.

9 — Cürüm işlemeğe tahrik eden,

10 — İçinde Türkiye aleyhinde propaganda vasıtası olacak sahneler bulunan.

Dayandığı maddeler bunlar olmakla birlikte verilen kararda «Dinimizde güneş doğarken namaz kılınmaz», «Bu sahte örnek gerçek din adamı imiş gibi gösterilerek onun şahsında din görevlileriyle alay edilmekte» cümleleriyle bir filmde nasıl din propagandası yapılabileceğinin değerlendirilmesini okura bırakıyoruz.

«UMUT» SANSÜRÜ DANIŞTAYDA...

Sansürün amaçları çok iyi bilinen bu kararı karşısında «Umut» eli kolu bağlı bir biçimde durulamazdı. Bu nedenle Yılmaz Güney ve avukatları yürütmenin durdurulması istemiyle Danıştay'a başvurdular. Danıştay onikinci dairesi daha ilk celsesinde faşist İtalyan Ceza Kanunundan devşirilen bir nizamnamenin uygulayıcıları olan sansürün «Umut» u yasaklama kararına uymayacak ve dava sonucuna kadar yürütmenin durdurulması kararını verecekti.

T. C.
DANIŞTAY
Onikinci Daire
Esas No: 1970/5266

Davacı ve Yürütmenin Durdurulmasını İsteyenler: Yılmaz Güney, Abdurrahman Keskiner.

Vekilleri	Av. Gültekin Müftüoğlu, Av. A. Kadir Bayazıt Çelikkale Sokak 3/4 Kızılay - Ankara.
Karşı Taraf	İçişleri Bakanlığı
Talebin Özeti	Müvekkillerinin sahibi bulundukları Güney Film Şirketince imal olunan «UMUT» isimli filmin halka gösterilmesinin ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı görüldüğü hakkında Merkez Film Kontrol Komisyonunca müttehaz 24.9.1970 gün ve 211 sayılı kararın iptali istemiyle açılan dava sonuna kadar yürütmenin durdurulması isteğinden ibarettir.

Raportör Yüksel Esin'in Düşüncesi: Davanın durumuna göre, kanunen muteber teminat karşılığında dava sonuna kadar yürütmenin durdurulması gerekir.

Kanun sözcüsü Ahmet Kocabıyıkoğlu'nun Düşüncesi: Davanın durumuna göre, kanunen muteber teminat karşılığında yürütmenin durdurulmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onikinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

Meselenin mahiyetine ve davanın tasvir şekline göre (Bin) liralık teminat karşılığında dava sonuna kadar yürütmenin durdurul-

masına ve yürütmenin durdurulması harcı evvelce alınmış olduğundan yeniden alınmasına yer olmadığına 24.12.1970 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Başkan	Üye	Üye
Celâl Göydün	Orhan Özdeş	Mazhar Şener
Üye		Üye
Hikmet Müftügil		Selâhattin Metin

Aslı Gibidir.
(Mühür ve imza)

EN İYİ FİLM «UMUT»...

1970 yılı Adana Altın Koza Film Yarışması gerçek anlamda «Umut» un ve Yılmaz Güney'in zaferiyle sonuçlandı. Bir yandan çeşitli engellemelerle Türkiye emekçi halkının gözünden yasaklanmaya çalışılan «Umut», öte yandan gösterildiği Adana Altın Koza Yarışmasında «en iyi film», «en iyi yönetmen», «en iyi senaryo», «en iyi erkek oyuncu», «en iyi görüntü» ödüllerini alarak yasakçılara hak ettiği cevabı vermiş bulunuyordu. Ve Yılmaz Güney Türk sinemasının elli yıllık tarihi içinde gelmiş geçmiş bütün diğer yönetmenlerden üstün olduğunu haklı bir zaferle kanıtlıyordu.

CANNES OLAYI...

Tek tük örneklerin dışında Türk sinemasi uluslararası alanda hemen hiç tanınmayan bir sinema olma niteliğini 1971 yılına kadar koruyagelmişti. Yılmaz Güney Umut'la bu çemberi kırmak ve uluslararası alanda ezilen halkların ortak sorunlarını dile getirmek amacıyla Cannes Film Festivaline katılmak istedi. Güney'in bu isteği «Umut»u kendi halkının görmesinden bile kuşkuya düşenleri çileden çıkarmaya yetecekti.

Danıştay'ın dava sonuna kadar yürütmeyi durdurması kararına dayanan Güney, 2.3.1971 tarihinde Emniyet Müdürlüğüne mü-

racaatla «Umut»u Cannes Film Festivaline gönderebilmek için izin isteğinde bulundu.

Güney Film
Alyon Sok. No. 8 Beyoğlu-İst.
Tel: 49 82 28 İstanbul 2/3/1971

İSTANBUL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜNE

Sahibi bulunduğum «Güney Film»in yapmış olduğu «UMUT» isimli filmi CANNES FİLM FESTİVALİ'ne yollamak istiyorum.

Adı geçen filmin yurt dışına çıkması için gerekli emir ve müsaadelerinizi saygılarımla arz ederim. Filmin yurt içinde ve yurt dışında oynaması için gerekli Danıştay kararı tarih ve No. su aşağıda sunulmuştur:

GÜNEY FİLM
YILMAZ GÜNEY

T.C.
DANIŞTAY
Onikinci Daire
Esas No 1970/5266
Tarih 24/12/970

Danıştay'ın yürütmeyi durdurma kararıyla haksız tasarrufu ortaya çıkmış bulunan sansür ve bağlı bulunduğu kuruluşlar Güney'in bu isteğini hoş karşılamadılar ve uzun süre herhangi bir cevap vermekten kaçındılar.

Bu arada Danıştay'da süren sansür kararının iptali davası da sonuca bağlanıyor, sansür kararı iptal ediliyor, Umut filminin yurt içinde ve yurt dışında serbestçe gösterilebilmesi yüksek mahkeme kararına bağlanıyordu.

T.C.
DANIŞTAY
Onikinci Daire
Esas No. 1970/5266
Karar No. 971/1386

Davacılar	Yılmaz Güney, Abdurrahman Keskiner
Vekilleri	Av. Gültekin Müftüoğlu, Av. A. Kadir Bayazıt Çelikkale Sokak 3/4 Kızılay-ANKARA
Davalı	İçişleri Bakanlığı
Davanın özeti	Müvekkilleri tarafından imal olunan «UMUT» isimli filmin, senaryosuna uygun olmadığı ve ihtiva ettiği bir çok sahnenin nizamnamenin 7'nci maddesinin 4, 5,8,9 ve 10'uncu fıkralarına aykırı bulunduğu ileri sürülerek, halka gösterilmesinin ve yurd dışına çıkarılmasının sakıncalı görüldüğü hakkında Merkez Film Kontrol Komisyonunca müttehaz 24.9.1970 gün ve 211 sayılı kararın, usul ve mevzuata aykırı olduğundan bahisle iptali, avukatlık ücreti yargılama gider-

lerinin de davalıya tahmili talebinden ibarettir.

Savunmanın Özeti Savunma verilmemiştir.

Raportör Yüksel Esin'in düşüncesi: Dairemizin 17.11.1970 tarihli ara kararı uyarınca yaptırılan Bilirkişi incelemesi sonunda, bilirkişiler tarafından düzenlenen 23.12.1970 tarihli müşterek rapor müvacehesinde, dava konusu işlemin iptali gerekeceği düşünülmüştür.

Kanun Sözcüsü Ahmet Kocabıyıkoğlu'nun düşüncesi : Dava konusu UMUT filmi hakkında Danıştay 12'nci dairesince yaptırılan Bilirkişi incelemesi sonucu, Prof. Dr. Nermin Abadan, Prof. Dr. Uğur Alacakaptan ve Dr. Jur. Âlim Şerif Onaran tarafından düzenlenen 23.12.1970 tarihli Bilirkişi raporunda;

1. Filmin esas itibariyle Senaryoya uygun bulunduğu, 9 sahnede görülen küçük farkların, filmin bütünlüğünü zedelemediği ve hukuki durumu değiştirecek nitelikte olmadığı,

2. Filimde din propagandası yapmaktan çok, dini alet ederek gaipten haber vermek gibi bir delalete sapmış bir din adamının canlandırıldığı,

3. Filimde millî rejime aykırı herhangi bir siyasî, iktisadî ve içtimaî ideoloji propagan-

dası yapılmadığı, arabacı Cabbar'ın sosyal ve iktisadî bakımdan toplumun kenarında yaşayan, sosyal güvenlikten mahrum, düşük gelirli sınıfa mensup bir kişi olarak canlandırıldığı,

4. Filmin memleketin inzibat ve emniyeti bakımından zararlı bir yönü bulunmadığı, ciddi olmayan gülünç ve ümitsiz bazı sahnelerin, cürüm işlemeyi teşvik edici bir mahiyette telakki edilemiyeceği ve filimde Türkiye aleyhinde propaganda vasıtası olacak sahnelerin bulunmadığı,

Tespit edilmiş olması ve filmin Türkiye'nin sosyal gerçeklerini fakir bir arabacıda yoğunlaşan bir dram çerçevesinde yorumlayan dökümanter bir kordela niteliğinde olduğunun, sosyal bakımdan da iktidarları, kamuoyunu ve seyircileri uyarıcı ve aydınlatıcı mahiyette bulunduğunun belirtilmesi, halka gösterilmesinde ve yurt dışına çıkarılmasında hiç bir sakınca bulunmadığının açıklanmış olması müvacehesinde dava konusu filmin yasaklanmasında, filmlerin ve film senaryolarının kontrolüne dair Tüzük hükümlerine uyarlık görülmemiştir. Davanın kabulü ve aksine müttehaz Merkez Film Kontrol Komisyonu kararının iptali gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

hüküm veren Danıştay Onikinci Dairesince işin gereği görüşüldü:

Dairemizin 17.11.1970 tarihli ara kararı

ile dava konusu «UMUT» filmi ve senaryosu üzerinde yaptırılan bilirkişi incelemesi sonunda, bilirkişiler Prof. Dr. Nermin Abadan, Prof. Dr. Uğur Alacakaptan ve Dr. Jur. Âlim Şerif Onaran tarafından düzenlenen 23.12.1970 tarihli raporda; filmin esas itibariyle senaryosuna uygun bulunduğu, filimde din ve din adamları aleyhine propaganda yapılmadığı, ayrıca filmin millî rejime aykırı herhangi bir siyasî, iktisadî ve içtimaî ideolojik bir yönü bulunmadığı, memleketin inzibat ve emniyetine zararlı ve halkı suç işlemeye teşvik edici bir nitelik de taşımadığı, bazı sahnelerinde Türkiye aleyhine propaganda yapılmasının ise söz konusu olmadığı belirtilerek; neticeten filmin halka gösterilmesinde ve yurd dışına çıkarılmasında bir sakınca olmadığı sonucuna varılmış olmakla; ihtiva ettiği gerekçeler itibariyle Dairemizce de kanaatbahş bulunan bu rapor müvacehesinde; davacılara ait «UMUT» filminin, dosyaya mübrez senaryosu ve Bilirkişi heyetine gösterilen sahneleri itibariyle, dava konusu kararda ileri sürüldüğü gibi, Filmlerin ve Film Senaryolarının Kontrolüne dair Nizamnamenin 7'nci maddesinin 4,5,8,9 ve 10'uncu fıkralarına aykırı bir yönü olmadığı sabit bulunduğundan adı geçen filmin halka gösterilmesinin ve yurd dışına çıkarılmasının yasaklanmasına dair 24.9. 1970 gün ve 211 sayılı Merkez Film Kontrol Komisyonu kararında mevzuata uyarlık görül-

mediği cihetle, davanın kabulü ile mezkur kararın iptaline, 60 lira ilam harcı evvelce alındığından yeniden alınmasına yer olmadığına, 500 lira avukatlık ücretinin ve aşağıda müfredatı gösterilen 4.605 liralık yargılama giderlerinin davalıdan alınıp davacıya verilmesine 28.5.1971 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Üye	Üye
Celâl Göydün	Orhan Özdeş	Kâzım Yenice
Üye		Üye
Mazhar Şener		Hikmet Müftigil

ASLI GİBİDİR

Yargılama Giderleri

Başvurma harcı	30.00	Lira
Maktu ilam harcı	60.00	»
Posta gideri	15.00	»
Bilirkişi ücreti	4500.00	»
Toplam	4605.00	»

Yüksek Mahkeme bu kararı verdiği sıralarda uluslararası Cannes Film Festivali de başlamak üzereydi. Çeşitli başvurumları sonuçsuz kalan Yılmaz Güney ve Güney Film, filmi bir Türk işçisi aracılığıyla Uluslararası Festivale göndermeyi başarıyordu.

Polis tedbirleriyle filmin gösterilmesini engelleyemeyen egemen güçler Danıştay'ın iptal kararı karşısında hazımsızlığa uğruyor ve Yılmaz Güney'i bu kez toplu kaçakçılıkla suçlandırarak tutuklatmaya, dolayısiyle film yapmasını engellemeye çalışıyordu.

Aynı günlerde Türkiye, 12 Mart faşist döneminin başlangıç günlerini yaşıyor, halktan, halkın kurtuluşundan yana bilim adamları, aydınlar, yazarlar, sanatçılar ve işçisi, köylüsü, öğrencisiyle tüm devrimciler toplu halde tutuklanarak cezaevlerine ve işkenceye gönderiliyorlardı...

Yüksek Mahkemenin kararından bir gün sonra içinde yaşanılan faşist baskı ve terör döneminden de büyük ölçüde etkilenen yetkililer, daha önce kendilerine yapılan başvurmayı unutmuş görünerek Yılmaz Güney ve yapımcı konusunda tahkikat açılması için Savcılığa başvuruyordu. Yılmaz Güney ve Güney Film yapımcısı, polise çağrılarak ifadelerine başvuruldu. Verdiği polis ifadesinde Güney, «...Filmin Adana Altın Koza Film Festivalinde 1'inci olduğunu, İçişleri, Turizm Tanıtma, Gümrük ve Tekel Bakanlıklarına «Umut»u gönderebilmek için müracaatta bulunduğunu, Gümrük ve Tekel Bakanlığı dışında hiçbir yetkiliden bir sonuç alınamadığını» söylüyor ve «asıl yarışma süresi içerisinde festivale katılamadığı için üzgün olduğunu» belirtiyordu.

Fakat ne gösterilen Yüksek Mahkeme kararı, ne de çeşitli başvurmalar, «amaçları emekçi kitlelerin sevgisini kazanmış bir sanatçıyı susturmak» olanlar için önemli değildi.

İstanbul Emniyeti'nin polis tahkikatını bütünleyerek 2.6.1971 tarihinde Savcılığa yap-

tığı müracaat, bir gün sonra Savcılık tarafından değerlendiriliyor, Yılmaz Güney ve Filmin yapımcısı, tutuklanmaları talebiyle Sulh Ceza Mahkemesine veriliyordu. Savcılığın 5. Sulh Ceza Mahkemesine yaptığı tevkif talebi, bu mahkeme tarafından reddedildi. Bunun üzerine Savcılık, aynı gün bir üst mahkemeye «İtirazen» tevkif talebini yeniledi. Kendisine itirazen başvurulan 6. Asliye Mahkemesi de ve 1970/5266 esas sayılı ve Umut adlı filmin «... Danıştay Onikinci Dairenin 24.12.1970 T. yurd dışına çıkarılması hakkında açılan davada yürütmenin durdurulduğu anlaşılmasına ve *tevkifin bir tedbir olup* her ağır cezalı suç iddiasında tevkif mecburiyeti olamıyacağına ve henüz savunma toplanılmamış olmasına göre varid görülmeyen itirazın REDDİNE» 3.6. 1971 tarihinde karar veriyordu.

UMUT AĞIR CEZADA...

Yılmaz Güney konusunda kovuşturma istekleri birbirini izleyedursun, öte yandan Umut gösterildiği her yerde büyük bir ilgiyle karşılanıyor, gerek iç basında, gerekse dışarda sürekli tartışılan ve değeri teslim edilen bir film olma niteliğine yükseliyordu. Ülkedeki faşist baskı ve teröre rağmen Türkiye emekçi halkı Umut filminin gösterildiği her yerde Yılmaz Güney'i ve Umut'u alkışlamaya devam ediyordu.

İstanbul Cumhuriyet Savcılığının tevkif girişiminin üzerinden dört aylık bir süre geçti... Aynı Savcılık hazırladığı bir iddianameyle 6.10.1971 tarihinde 4. Ağır Ceza Mahkemesine başvuruyor, Yılmaz Güney ve Güney Film yapımcısının 1918 sayılı kanunun ilgili maddeleriyle cezalandırılmalarını talep ediyordu.

İDDİANAME

İst. ( ) Ağır Ceza Mahkemesine

DAVACI	:	K.H.
MÜDAHİL	:	İst. Gümrükler Baş Müdürlüğüne izafeden İst. Muhakemat Md. lüğü
MAZNUN	:	1 — Taksim Şehit Muhtar mahallesi, Ana Çeşme sokak 13/1 de Hasan ve Emine oğlu 1941 doğ. ABDURRAHMAN KESKİNER 2 — Levent Mektep Sokak 22 sayıda mukim, Hamit ve Güllü oğlu 1937 D. YILMAZ BÜTÜN (GÜNEY)
SUÇ		1918 Sayılı Kanuna muhalefet.
SUÇ TARİHİ	:	6/3/1971
UYGULANACAK KANUN MADDESİ	:	1918 Sayılı Kanunun 1, Ek 2/3 ve 58. Maddeleri delaletiyle aynı Ka. nun muaddel 27/2,3 Md.
DELİLLER		Tevilli ikrar, Hazırlık evrakı.

Devlet Şûrasınca 19/7/1939 gününde kabul edilen 2/11551 Sayılı Filmlerin ve Film Senaryolarının kontrolüne dair nizamnamenin 1. maddesi gereğince filmlerin kontrolü ve halka gösterilmesi bu nizamname Hükümlerine tabidir.

Aynı Nizamnamenin 2 ve 3. maddelerine göre, filmlerin kontrolü için Ankara ve İstanbul illerinde kontrol komisyonları kurulmaktadır.

Nizamnamenin 7. maddesindeki şartların tahakkuku halinde filmin gösterilmesine izin verilememektedir.

12. maddesine göre, komisyonca bazı parçalarının değiştirildikten sonra gösterilmesine mahzur olmadığına kanaat getirilirse bu kısımlar değiştirilir.

Filmin yurt dışına çıkması için kesilen parçalar sahibine iade edilir.

15. maddesine göre, ilgililerce kontrol komisyonu kararlarına İçişleri Bakanlığında itiraz edilebilir ve Bakanlıkça kurulacak komisyonca itiraz bir karara bağlanır.

35. maddesine göre Türkiye'de yapılan filmlerden ancak hariçte gösterilmesine müsaade edilenler memleket haricine çıkarılabilir.

Maznunlardan Yılmaz Bütün (Güney) ün sahibi bulunduğu Güney Film tarafından yapılan UMUT isimli film Merkez Film Kontrol Komisyonunca 29/9/1971 gün ve 211 Sayılı

Kararla ve üyelerin çoğunluğunca filmin halka gösterilmesinin ve yurd dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna karar verilmiş ve bu karar aleyhine Danıştay 12. Dairesine kararın iptali ve yürütmenin durdurulması isteği ile dava açılmış ve 24.12.1970 gün ve 970/5266 sayı ile yürütmenin durdurulması kararı verilmiştir.

Bu kararla muhtelif mercilere yapılan filmin Cannes Film Festivaline gönderilmesi talebinin bir neticeye varmamasına ve henüz müsbet veya menfi bir cevap alınmamasına rağmen her iki maznun Abdurrahman Keskiner ve Yılmaz Bütün'ün bunu mezkûr festivale behamahal yetiştirmek kararına vararak hüviyeti kesin olarak tesbit edilmeyen ve kendi beyanlarınca Almanya'da işçi olarak çalışıp izinli olarak gelen Ahmet Saygılı isimli bir şahsa 4-6 Mart. 1971 günleri arasında teslim ederek gümrük muamelelerine tabi tutmadan yurt dışına çıkarıp adı geçen festivale yetiştirmişlerdir.

Gümrük Kanununun 118 ve 119 maddeleri yurt içinden yurt dışına ihraç edilecek bir maddenin birtakım formalitelere tabi olduğunu amir bulunmaktadır.

Her ne kadar maznunlar tarafından Danıştay'dan yürütmenin durdurulması kararı alındığı yolunda savunmada bulunulmuşsa da Danıştay'ın bu kararı hiçbir zaman ihraç edilecek bir maddenin gümrük formalitelerine

tabi olmadan ihracına müsaade mahiyetinde kabul olunamaz.

Şu durum karşısında maznunların yukarda bahsi geçen nizamnamenin 25. maddesi gereğince ihracı izne bağlı Umut isimli filmi Gümrük Kanununun 118 ve 119. maddelerinde gösterilen şartlara riayet etmeksizin ihraç etmek suretiyle toplu rejim kaçakçılığı suçunu işledikleri tevilli ikrar ve hazırlık evrakı münderecatından anlaşıldığından maznunların 3005 sayılı kanun hükümleri dairesinde duruşmaları yapılarak yukarıda gösterilen kanun ve maddeler gereğince cezalandırılmaları talep ve iddia olunur.

6/10/1971
İst. C. Savcı Yardımcısı
Z. Feridun Erkon
11016

İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinde açılan dava 15.10.1971 tarihinde başladı. Davanın görüşülmeye başlamasından beş ay sonra 17.3.1972 tarihinde Yılmaz Güney, çalışmakta bulunduğu film setinden Sıkıyönetim emriyle alınıyor, bu kez de siyasal bir suç işlediği savıyla tutuklanarak Selimiye'ye gönderiliyordu.

Duruşmada Yılmaz Güney'in kendisine isnad edilen toplu kaçakçılık suçu nedeniyle ifadesinin alınmasına ve mahkemeye celbedilmesine karar verilen 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nin Sıkıyönetim'e gönderdiği istek, İstanbul

Sıkıyönetim Komutanı Faik Türün tarafından «Yılmaz Güney'in ihtilattan men edilmesine karar verilmiş bulunması» nedeniyle mümkün görülmüyordu.

İSTANBUL

AD. MÜŞ. : 1972/1859 — 6 / 4 / 1972
KONU : Yılmaz Güney (GÜNEY)

CUMHURİYET SAVCILIĞINA
İSTANBUL

İlgi: 30/3/1972 gün ve Muhabarat Büroşu 1972/51807 sayılı yazınız.

İstanbul 4 ncü Ağır Ceza Mahkemesinin 1971/302 sayılı yazısına istinaden 26/4/1972 günü duruşmada bulundurulması istenilen Komutanlığımızda tutuk Yılmaz Güney (GÜNEY)'in ihtilâttan men edilmesine karar verilmiş bulunması sebebiyle gönderilmesi mümkün görülememiştir.

Komutanlık Karargâhında naip hâkim vasıtasiyle sorgusunun tenbit edilmesi uygun görüldüğü takdirde gerekli kolaylık sağlanacaktır.

Bilgilerini rica ederim.

CUMHURİYET SAVCILIĞI
MUHABERAT Büroşu
72/51887

Faik TÜRÜN
Orgeneral
Sıkıyönetim Komutanı

4 Ağırceza R
11.5.72

13.4.1972

5. Ağır Ceza Mahkemesinin Yılmaz Güney'in duruşmada bulundurulmasına ilişkin isteğine karşı İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığının gönderdiği yazı, mahkemenin 26.4.1972 tarihinde yaptığı duruşma tutanaklarına aşağıdaki şekilde geçiyordu:

«... Sıkıyönetim Komutanlığında tutuk bulunan sanık Yılmaz Güney'in duruşmada hazır bulundurulması hakkında Sıkıyönetim Komutanlığına yazılan tezkereye verilen cevapta, tutuk sanığın ihtilattan men edilmesine karar verilmiş olması sebebiyle gönderilmesinin mümkün olmadığı, ancak komutanlık karargahında naip hakimlik vasıtasıyla sorgusunun tespit edilmesi uygun görüldüğü takdirde gerekli kolaylığın sağlanacağının belirtildiği görüldü...

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığının 6.4.1972 tarihli Adlî müşavirlik 972/1859 sayılı cevabıyla ilgili olarak sanık Yılmaz Güney hakkında ittihaz olunan ihtilattan men kararının kaldırılmış olması ihtimaliyle ve naib marifetiyle sorgusunun yapılmasına kanunî cevaz bulunmadığından duruşmada hazır bulundurulması için yeniden İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığına tezkere yazılmasına, bu yüzden duruşmanın günlerin dolu olmasından 14.6.1972 çarşamba saat 10.30'a bırakılmasına oybirliğiyle karar verildi.»

Bu duruşmayı izleyen günlerde Sıkıyönetim Komutanlığının verdiği ihtilattan men kararı uzun bir süre devam ettikten sonra

1972 nin altıncı ayı başlarında kaldırılıyor, böylece Güney'in Ağır Ceza Mahkemesindeki duruşmalara katılabilmesi olanağı doğuyordu. 14.6.1972 ye gelindiğinde Güney, inzibatî tedbirler altında mahkemeye getiriliyor ve mahkeme huzurunda ifadesi alınıyordu:

Reis 7395	Aza 9629
İsmail Okay	M. Şakir Çaldağ

Aza: 10236
Selâhattin Bulak

C.S.Y. Necdet Yalkut 10867
Katip : Sanata Şansal

Celse açıldı tutuk sanık Yılmaz Bütün (Güney) cezaevinden celp edildi serbestçe yerine alındı ve açık duruşmaya devam olundu diğer sanıklar gelmedi.

Aynı sıfatla Ali Yaşar müdafii olduğunu söyleyen avukat geldi, müdahil gelmedi:

Müdafiilerden Av. Bilge Bilbay'ın vekaletnamesinin dosya arasında bulunduğu harcının alındığı görüldü okundu: Diğer müdafii Ali Yaşar vekaletname örneğini verdi, harcını duruşmayı müteakıp ikmal edeceğini bildirdi okundu dosyasına konuldu.

SANIK: YILMAZ BÜTÜN B. Hamit A. Güllü, 1937 Doğ. Adana nüfusunda kayıtlı, Levent Yankılı Töneren Sok. No: 4 de oturur, ve halen Selimiye Sıkıyönetim Mahkemesince

askerî cezaevinde tutuklu, evli, 2 çocuklu, lise tahsilli aktör halen tutuklu, ve 1. Ağır Ceza Mahkemesince 1,5 sene ağır hapse mahkum cezasını çektiğini söyledi:

İddianame okundu suç anlatıldı, sanık Yılmaz sorguya çekildi: ve iddianameyi müteakıp sorgusu yapılacağı sırada müdafiilerin talepleri olduğunu demeleri üzerine sorguya başlanmadan her iki müdafiin sorguya çekilmeden verdiği dilekçeleri okundu ve münderecatını tekrar ettiler.

Müdafiilerin vaki talepleri sebebiyle C. Savcısı: Sanık bugünkü celseye görülen lüzum üzerine alınan inzibatî tedbirlerle ve ilgili görevli şahısların muhafazasında getirilmiş bulunmaktadır, biraz evvel okunan sevk iddianamesinde sanığa atfedilen izafe olunan suç kaçakçılık kanunu ile ilgili bulunmakta bu fiilinden dolayı sanık tutuk bulunmamaktadır, müdafiin usulün bazı maddelerini göstermek suretiyle müvekkili ile serbestçe temas sağlanmadığından bahisle bu imkanının ancak sağlanmasından sonra sorgunun icrası zımmında ileri sürdüğü talep yerinde değildir, emniyet ve hali hazırda sanığın tutuk olarak yargılandığı sıkıyönetim mahkemesi ve onun görevli ve ilgili şahısları adlî fonksiyon dışında kendi açılarından gerekli tedbirleri alacaklar ve bu şekilde görevlerini yerine getireceklerdir, usul dışı bir hareket söz konusu değildir. Müdafiin talebinin reddi mütalaa olunur, dedi.

G. D.: Talep veçhile 1 sanık mahkememizdeki açılan dava sebebiyle 198 sayılı kanuna aykırı hareket etmekten ötürü bulunmakta ve sanığın bu celsede tesbit edilen duruma göre sıkıyönetim mahkemesince tutuklanmış ve halen sıkıyönetim mahkemesince tutuklanmış olması sebebiyle askerî cezaevinde tutuklu bulunmakta ve mahkememizce bu dava sebebiyle hakkında bir tutukluluk kararı bulunmaktadır. Müdafiilerin talebi davamızla ilgili bulunmadığından ve C. M. U. K. nunun sanıkların sorgusu ile ilgili hükmü müvacehesinde her iki müdafiin talebi yerinde görülmediğinden reddiyle sanığın sorgusunun yapılmasına oybirliğiyle karar verildi.

Aynı günkü duruşmada Yılmaz Güney olay konusunda verdiği ifadede özetle şöyle diyordu:

«Düne kadar süren sanat hayatım boyunca Türk sinemasını çağdaş seviyeye ulaştırmak ve bu etkili sanatı Yeşilçam tahribinden kurtararak inançlarım doğrultusunda gerçekleştirmek için çaba harcadım. Bu amaçla hareket ederken sansür bizim için bir cellat olmuş Umut filmi de girişimlerimizi engelleyen bu güçlere karşı yapılmıştır. Sansür kararı karşısında başvurduğumuz Danıştay filmin yurt içinde ve yurt dışında gösterilmesinde bir sakınca bulunmadığı kararını vermiştir. Umut Adana Film Festivalinde ödül kazandı. Uluslararası değeri olan bu filmi hiçbir ticarî amaç gütmeksizin, yine uluslararası bir festivalde

başarı elde etme gayesiyle yurt dışına göndermeyi istedim. Filmin yurt dışında festivale gönderilmesi için yaptığımız müracaatlar cevapsız bırakılınca biz de bu filmi yurt dışına kaçırttık. Bu bir suçsa, bu suçtan ötürü verilecek ceza da bana şeref verecektir.»

SÜRÜP GİDEN MAHKEMELER VE KARAR...

Bu duruşmadan sonra Güney, bir yandan Sıkıyönetim Mahkemelerinde ünlü 146 ncı maddeyle yargılanırken, öte yandan da 5. Ağır Ceza'daki duruşmalar da sürüp gitmekteydi.

12 Mart faşist döneminin vurucu etkinliğinin gücü yavaş yavaş azalmaya başlamış, ülkedeki demokratik güçler mücadeleleriyle bu faşist yapıyı sarsmaya başlamışlardı.

2.3.1973 de, yani Umut'un sansürce yasaklanmasından üç yıl sonra 5. Ağır Ceza Mahkemesindeki kaçakçılık davası sonuçlanıyor ve Yılmaz Güney Sıkıyönetimdeki tutukluluğunun birinci yılında, Umut'u kaçırmak suçundan beraat ediyordu.

T.C.
İSTANBUL
Dördüncü Ağır Ceza
Mahkemesi
Sayı
Esas 1971/302
Karar 1973/56
C. Sav. 1971/19607

K A R A R

BAŞKAN	ÜYE	ÜYE
İsmail Okay	M. Fethi Çağatay	M. Şakir Çaldağ
7395	9797	9629

C. Savcı Y. : Necdet Yalkut 10867
Z. Kâtibi : Sevil Erkmen
D A V A C I : Amme Hukuku
Müdahil : İst. Gümrükler Başmüdürlüğü
Sanık : 1 — YILMAZ BÜTÜN (GÜNEY), Hamit oğlu, 1937 D. lu, Levent Yankılı Töneren sokak No. 4 de oturur ve halen Selimiye Sıkıyönetim mahkemesince askerî cezaevinde tutuklu.
2 — ABDURRAHMAN KESKİNER, Hasan oğlu, 1941 D. lu, Harbiye Halâskârgazi Cad. Dersane Sokak No. 10/1 de oturur, prodüktör, sabıkasız,
Suç : Kaçakçılık
Suç tarihi : 6.3.1971

Toplu kaçakçılıktan sanıklar Yılmaz Bütün ve Abdurrahman Keskiner haklarında düzenlenen hazırlık evrakı İstanbul C. Savcılığının 6.10.1971 tarihli iddianamesiyle mahkememize tevdi edilmekle, müdahil vekilinin yüzünde, sanıkların kısmen vicah ve kısmen giyaplarında yapılan açık yargılama sonunda, *gereği düşünüldü:*

İ d d i a :

Sanıklardan Yılmaz'ın sahibi bulunduğu Güney Film tarafından yapılan Umut isimli filim Merkez Film Kontrol Komisyonunca 29. 9.1971 gün ve 211 sayılı kararla filmin halka gösterilmesi ve yurt dışına çıkarılmasının sakıncalı olduğuna karar verildiği, Danıştay 12 nci dairesince 24.12.1970 tarih ve 970/5266 sayı ile yürütmenin durdurulmasına karar verildiği, bundan sonra sözü geçen filmin Cannes Film Festivaline gönderilmesinin talep edildiği, bu hususta müsbet veya menfi bir cevap alınmadan her iki maznunun Umut filmini sözü geçen festivale behemehal yetiştirmek kararına vardıkları, Ahmet Saygılı adındaki bir şahsa teslim edilerek gümrük çıkış muamelesi yapılmadan yurt dışına çıkarıldığı ve festivale iştirak ettirildiği, gümrük mevzuatına göre ihracın birtakım muamelelere tabi olduğu, bu formalitelerin tamamlanmadan Danıştay'ın yukarda sözü geçen kararı bahane edilerek gümrük kanununun 118 ve 119 uncu

maddelerindeki şartlara aykırı olarak filmin yurt dışına çıkarıldığı ve bu suretle toplu çıkış kaçakçılığı suçunun işlendiği iddia edilmiştir.

Savunmalar:

Sanık Yılmaz savunmasında, bütün gayesinin Türk sinemasının çağdaş seviyeye yükselmesinden ibaret olduğunu, çalışmalarını bu gaye uğruna bu istikamette yönelttiğini, sansürün filimciliğin ilerlemesine mani olduğunu, bu şekildeki faaliyetleri engelleyenlere karşı Umut filmini hazırladığını, filmin Adana Film Festivalinde ödül kazandığını, gösterilmesinin yasaklandığını, bundan sonra Danıştay'a başvurduklarını, Danıştay'ın filmin serbestçe gösterilmesine karar verdiğini, olay tarihinden önce filim Uluslararası bir başarı kazanır ümidiyle hiçbir ticarî maksat gütmeden Cannes Film Festivalinde göstermeyi düşündüğünü, yurt dışına çıkarmak için ilgili mercilere başvurduğunu, fakat bir cevap alamayınca filmi yurd dışına kaçırttığını,

Sanık Abdurrahman Keskiner de savunmasında, bu filmin Ahmet adındaki bir işçiye vererek onun marifetiyle gönderdiğini, filmin 16 mm. lik bir filim olduğunu, filmin gösterilmesi için Danıştay'ın da kararının bulunduğunu, o zaman emniyete ve muhtelif makamlara başvurulduğunu, ancak müsaadeyi zamanında istihsal edemediklerini söylemiştir.

Bidayette sansür komitesince gösterilmesi yasaklanan fakat Danıştay 12 nci dairesince hakkındaki bu sansür yasağı kaldırılan Umut filminin Adana Film Festivalinde derece alması üzerine, sanıkların bu filmi Cannes Film Festivaline göndermeye karar verdikleri ve savunmalarına göre Gümrük Tekel Bakanlığı, İç İşleri, Dış İşleri, Turizm ve Tanıtma Bakanlıkları, Basın Yayın Genel Müdürlüğü gibi muhtelif makamlara müracaatta bulundukları, ancak vaki müracaatlarına süresinde cevap verilmediğini ve gerekli işlemin yapılmadığı, bu sebeple kendileri festivale zamanında yetişebilmek için filmin 16 mm. lik bir kopyasını bir işçi marifetiyle gönderdiklerini, yapılan yazışmalarda müsbet bir cevap alamadıklarını söylemişler ve gelen cevaplardan Gümrük ve Tekel Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü Ekonomik İşler Müdürlüğünün 27.12.1972 tarihli yazısına ekli Bakanlığın İst. Gümrükleri Başmüdürlüğüne hitaben yazdığı 4.3.1971 tarihli yazıda, taahhütname alınmak suretiyle ve Danıştay kararının bir sureti gümrük idaresinde ibraz edilmek kaydiyle ihracı uygun görüldüğü ve filmin yurd dışında bir gelir sağlaması halinde bu meblağın aynen Türkiye'ye transferi gerekeceği bildirilmiştir.

Emniyet Genel Müdürlüğünün 19. Ocak. 1973 tarihli yazısında da, bu işin Gümrük ve

Tekel Bakanlığınca yerine getirileceğinin ilgiliye bildirildiği,

Basın ve Yayın Genel Müdürlüğünün cevabî yazısında da, icap eden belgenin ilgili bakanlıklarca verileceği ve kendi dairelerine ait olmadığı,

şeklinde birtakım yazışmalar olduğu gelen cevaplardan anlaşılmıştır.

Türk Sinematek Derneğinin 4.1.1973 günlü yazısında, piyasada geçerli olan kurallara göre hem Türkiye'de hem de dünyada standart ticarî kopyalarda pelikül genişliğinin 35 mm. ve 16 mm. lik pozitif kopyadan yeniden ara negatifi yoluyla 35 mm. lik pozitif kopya basılmasının söz konusu olamayacağı, İst. Ticaret Odasının 1.3.1973 tarihli cevabî yazısında, Cannes Film Festivaline iştirak eden Umut filminin 16 mm. lik pozitif filim olduğu, piyasaya sürülen ve sinemalarda ticarî olarak gösterilen filimlerin 35 mm. lik olacağı ve 16 mm. lik pozitif filimden 35 mm. lik ticarî filim yapmanın imkanı bulunmadığı keza bildirilmiştir.

Yukardan beri izah edilen iddia, müdafaa, dosya münderecatı ve gelen cevabî yazılara göre, sanığın yani Yılmaz Güney'in kendisine ait Güney Film müessesesi tarafından Umut adlı filmin yapıldığı, bidayette gösterilmesinin yasaklandığı, Danıştay 12 nci dairesince bu yasağın kaldırıldığı, filmin Adana Film Festivalinde ödül alması nedeniyle Cannes Film Festivalinde de, ödül alabileceği dü-

şüncesiyle oraya göndermeye sahibinin karar verdiği, ve bunun için yetkili makamlara müracaat olunduğu, Gümrük Bakanlığının cevabî yazısında, Cannes Festivalinde temin edilecek bir gelirin Türkiye'ye transferi kaydıyla ihracında bir mahzur bulunmadığı bildirilmiştir. Yine Türk Sinematek Derneği ile Ticaret Odasının cevabî yazısına ve dosya münderecatına göre, yurd dışına gönderilen filim 16 mm. lik olup bundan ticarî bir değer taşıyan 35 mm. lik filim yapmaya fennen imkan bulunmadığı 16 mm. lik bir filmin de ticarî değeri olamayacağı bildirilmiştir. Şu hale nazaran rejim kaçakçılığına tabi tutulduğu anlaşılan ve bu yolda kamu davası açılan Umut filminin 16 mm. lik pozitif kopyasının ticarî bir değeri bulunmadığına göre, ortada kaçakçılık suçunun unsurunu aramaya imkan kalmamıştır. Ticarî bir kıymet ifade etmeyen bir malın kaçakçılığı bahis konusu olamayacağına göre, sanıkların bu fiil ve hareketlerinde ticarî zihniyetle hareket edilmeyerek sırf filmin festivalde bir derece alarak yurt sinemacılığı, millî sinemacılığınız yönünden bir reklam ve bir propaganda sağlayacağı düşüncesiyle ve ticarî bir zihniyet dışında hareket edildiği kesin olarak anlaşılmıştır.

H ü k ü m Yukarıda tafsilen açıklandığı üzere rejim kaçakçılığı suçunun unsurları tevekkün eylemediğinden müsnet suçtan dolayı kasdî cürmileri bulunmayan her iki sanığın BERAATLERİNE, 2.3.1973 tarihinde talep

veçhile ve oybirliğiyle verilen karar yargıtay yolu açık olmak üzere müdahil vekili, sanık Abdurrahman Keskiner, sanıklar müdafilerinin yüzlerine karşı sanık Yılmaz Güney'in gıyabında usulen ve alenen tefhim kılındı. 2.3.1973.

Başkan 7395 üye 9797 üye 9629 Katip

FİLMİN ÖYKÜSÜ

UMUT...

Yoksul bir arabacıdır Cabbar. önceleri marabalık, ırgatlık ettiği köyden şehre göçmüş. Diğer binlercesi gibi... Anası... 5 çocuğu... karısı... ve kendisi... Değişen şeyler yok hayatlarında... Cabbar... Arabası ve atları... Gece boyu beklemekten yorulmuş bitkin... Adana tren istasyonunun önünde, yoksul faytonunda uyuyakalmış... Gün yavaş yavaş ağarır. Şehrin değişmez görüntüsü makinalar... Sözümona şehri temizlerler. Karşıda istasyonun hemen yanıbaşında sabahçı birkaç işçi ve seyyar bir kebapçı da beklemektedir... Tren gelir... Uyanır Cabbar tren sesine.. Çoluk çocuk valizli, valizsiz, çıkınlı çıkınsız çocukları-

nı peşlerinde sürükleyen yolcular... gelirler arabalara doğru... Çoğu para kaptırmaya meraklı değildir faytonculara.. Yeri uzak olanlar ya da biraz daha varlıklı olanlar faytonlar içinde en yenilerini, en göz alıcılarını seçerek binerler. Koca trenden inen yolcular içinden Cabar'ın nasibine kimse düşmez.. Kalakalır mahmur gözlerle istasyonun önünde birbaşına... Mahmur gözlerle bakınır çevresine... Nasılsa sona kalmış bir köylü çıkar birden... karısı ve çocukları ağır yüklerini sırtlayıp taşıyarak... Seslenir Cabbar umutla.. «Götürelim hemşerim..» Köylü pek niyetsiz sorar.. «Papazın Bahçesine kaça götürürsün gardaş?» Cabbar umutlanır «Üç liranızı alırım» «Üç lira çok gardaş» der köylü ve yürür gider... Arkasında karısı ve çocukları.. Kaçırmak istemez Cabbar yineler «Sen ne verdin yahu» Köylü arkasına bile bakmaksızın uzaklaşmaktadır... yine de dönmeden mırıldanır «yetmişbeş kuruş».. Cabbar'ın umudu kızgınlığa dönüşür «Get lan, papazın bahçesine hiç yetmişbeş kuruşa gidilir mi be?...» Köylü uzaklaştıkça Cabbar da kızıp durur.. Ama pazarlığı sürdürmekten de alamaz kendini...

Arabasından iner. Yemsizlikten sıskası çıkmış atlarının boynuna yem torbasını asar ve yürür sabahçı işçilere doğru... Kebapçının sıcak tezgahına yaslanmış gazete okuyan işçilerden birine cebinden çıkardığı piyango biletini uzatır sonra yine yarı umut yarı endişe ile gazeteye bakan işçinin yanına çöker. Uzun

uzun bakar işçi... bilete birşey çıkmadığını söyler... Cabbar sanki biletine birşey çıkmayışının nedeni gazeteye bakan işçiymiş gibi bir tuhaf bakar adama... inanamaz... elinde bilet köşedeki gazete bayiine gider... «Piyango numaralarını yazan bir gazete» ister adamdan.. Gazeteyi alır bir elindeki gazeteye... bir piyango biletine bakar uzun uzun.. Okuma yazma bilmediği gazeteyi ters tutuşundan bellidir...

Bütün gecenin yorgun bekleyişi ve uykusuzluğu ile evine döner Cabbar... Ahırı, avlusu ve bir iki gözlük yatacak yeriyle bir gecekondu... Hane halkı uyanmamıştır.. Yalnız karısı sıyrılır yattığı yerden ve yanına seyirtir kocasının... Alacaklılardan... Bakkaldan... Atçıdan... söz eder. Cabbar'ın yokluğunda gelip gelip para istemiş... atını almakla korkutmuşlar... Sonra pamuğa ırgat gidip gitmeyeceklerini sorar... Cabbar anlatılanları sanki hiç duymuyormuş gibi atını, sıska, zayıf atını kaşağılamaya devam eder. Kadının bitirmesini bekliyor gibidir. Büyük kız Cemileye de para gerekmektedir karısının söylediğine göre.. ertesi gün imtihana girecektir. Cabbar sakince bütün bir gece ancak kazanabildiği sekiz lira yetmişbeş kuruşu karısına uzatır... Yaşam sürüp gitmektedir... Ailenin küçükleri evde yaramazlığa, sokakta çöplüklerde yuvarlanmaya devam ederler... Fatma pazara çarşıya çıkamaz olur giderek... alacaklılar hep huzursuz ederler onu.. Bakkala uğrar bir

seferinde.. Bir yandan elindeki deftere yazar alınanları zeytini... peyniri... bulguru... öte yandan söylenir bakkal «Borç kabarıyor Fatma Bacı... Cabbar da hiç görünmüyor..» Fatma çaresiz.. «gece gündüz hiç durduğu yok.. yine de elimize birşey geçmiyor...» diye yanıtlar bakkalı... Bakkal da bilmektedir durumu... ama nasihatı da eksik etmez. «Arabayı değiştirsin, kimse binmez o eski arabaya. Selam et, bir iki güne kadar borcu kapasın...» Alacaklılar... alacaklılar... alacaklılar... bir yanda eski bir araba geceli gündüzlü çalışan Cabbar öte yanda alacaklılar... Pavyon kapılarında sarhoşları beklemek.. isyasyonda yürümeyi tercih eden müşteriler... onun bunun horlamasına boyun eğmek... evde sekiz can iki de at... etti mi on can... bunlar yiyecek ister... giyecek ister.. daha iyi daha güzel günler ister.. emeği yetmez Cabbar'ın bunları karşılamaya... bundandır umudunu piyango biletlerine bağlaması... Ya güzelim çocuklar... Karpuzun kabuğunu ancak çöplükte görüp kemirmek için kavga eden.. bir bisiklete bile binemeyen üç dakika... Çocuk bu alt tarafı gönlü zengindir.. her şeyi işter.. Çalış dur Cabbar kırksekiz saatte sekiz lira kazanmak için ve bağla umudunu bir piyangoya.. Çor çocuk belki biraz para bulur.. Yeni bir araba ve yeni besili atlar sağlar sana diye.. Yöneticiler eskisi yenisi kötüsü iyisi bütün arabaları da kaldıracaklardır üstelik.. Bu güzelim şehrin güzelliğini bozuyorlar diye.. Ve kabarıp duran

işsizler ordusu...

Durmadan bilet alır ve baktırır Cabbar.. Hammal Hasan'a ya da okur yazar olmuş herhangi bir yoksula.. «Yahu iyi bak şuna be.. belki vardır..» Hasan iyice bakmıştır, satır satır.. Yine de inanmaz Cabbar Hasan'a «Bir de listeye bakalım.. belki gazete yanlıştır... biz işimizi sağlam tutalım da» Merakından mıdır Cabbar'ın bilete düşkünlüğü değil hiç değil.. onunkisi «umut kapısıdır».. «borçlarından kurtulma, artmasa bile emeği karşılığı karnını doyurabilme umududur»... İnsanoğlu'nun en doğal, en köklü isteği ve hakkı kısaca... Hamal Hasan'sa kimi kimsesi olmayan biri... Bir define hayalidir tutturmuş gider.. Yoksullukla orantılıdır umutlar.. Cabbar'ın piyango bileti.. Hasan'ın definesi... Kendi hayaline çekmeye çalışır hep Cabbar'ı «Sen beni dinlesen bu işten kurtulurdun ya.. dinlemiyon...» Elbet dinlemez Cabbar... «Büsbütün hayaldir Hasan'ınkisi, okuyup üflenecek ve yerin altında safi altın safi gümüş parayla dolu defineler bulunacak» Cabbar'ın daha direnci vardır.. Emeği de... henüz piyangoda takılı kalmış umudu da...

Ama alacaklılar sabırsızdır... Araba dökülmekte tamire muhtaç... Atlarsa yemsiz yürüyemezler asfaltları... Bu böyle sürüp gidecek midir? Yemciden tamirciye, tamirciden bakkala hep veresiye alışveriş... alacaklıların ağız kokusu... sonra gece yarıları sarhoşları, gündoğumu yolcuları oradan oraya koştur-

mak... karşılığında koca bir hiç elde etmek... Suçtur yoksulluk... yalnızca ananın babanın suçu değil... çocukların da omuzlarında taşıyamadıkları suç... Her yerde horlanırlar çocuklar.. Babaları yoksul... babaları arabacı parçası olduğundandır bu.. Okuyorlarsa diğerleri gibi özel öğreticileri.. yoktur... Yeterince çalışamazlar derslerine.. ve öğretmen acımasızdır bilgisizliğe...

Cemile'nin imtihan günü gelir çatar..

«Do you study English», The answer, iswrong, it must be, «Yes, I study English»... «How tall are you?» falan filan... bu okulun gerçeğidir.. Çoğu zaman ya da bu gibi durumlarda yanıtsız kalır.. Bir de Cemile'nin gerçeği vardır.. Sorar öğretmen Cemile'nin parçalanmaya yüz tutmuş lastiklerine... «Baban ne iş yapar Cemile?»... Ağlamaklı yanıtlar öğretmenin sorusunu «Arabacıdır efendim».. «Kaç kardeşsiniz?» «Beş»... Çoğu zaman olduğu gibi yaşamın gerçeği, ya da Cemile'nin gerçeği etkilemez okulun gerçeğini.. Cemile çalışmamıştır... o halde çakması... bir yıl daha okuması gereklidir.. Cemile ingilizceden kalır sınıfta... ağlar yoksulluğuna... bilgisizliğine.. Evde anasından yiyeceği dayağa... sanki suçuymuş kendisinin gibi yoksulluk... Cabbarsa koşuşturup durur gün boyu.. Artık kendilerine yasak edilmesi düşünülen caddelerinda Adana'nın... Hasan'a rastlar bir yerlerde... alır arabasına Hasan'ı.. sarar tütünü ve konuşur yol boyunca Hasan...

«Paran olunca her bir işi iyi olur... Paran olunca kebap tatlı yen.. şarap içen.. paran olunca adam kuvvetli olur.. avradı olur.. tenceresi kaynar. Paran olmadı mı dünyada senden benden kötüsü yoktur.. Fakirin yüzü soğuktur.. neden soğuktur... şöyle beş altı yüz liramız olsa Cabbar kardaş yoh mu.. on gün sonra zenginlerden zengin olur çıkarız vs...»

Yine o toprağın altında dolu olan define hayalı... «Sen bu hayalnan kafanı bozmuşsun Hasan gardaş»... Bozmasın da ne yapsın Hasan... Onun eski de olsa arabası, sıska zayıf da olsa atı yokki. Sırtından başka kazancı, şaraptan başka gıdası yok ki Hasan'ın... Bırakır Hasan'ı Cabbar bir kenarda sırtlığı ve hayalleriyle gider kendi yoluna... Ceplerini yoklar.. Sigarası kalmamıştır. Başına geleceklerden habersiz çeker arabasını bir gölgeye... Yürür bakkala doğru. «Bir kibrit, bir de ikinci..» Ve dışarda acı bir fren sesi... Döner ve fırlar dışarı Cabbar... Yerde umut kapısı zavallı sıska atlarından biri kan içinde yatmaktadır.. Az ilerde kazayı yapan Mercedes'in kapısı açılır ve içinden yaptığı kazadan fütursuz göbekli bir adam iner. Bakar arabasına orasında burasında çizik var mı diye.. Hangisi kıymetli... Sıska zayıf bir at mı?.. Mercedes'in çizikleri mi? Böyle mi kuruldu bu düzen.. Böyle.. Yürür adam Cabbar'a hiddetli «Beğendin mi lan yaptığını.. Mahvettin arabayı...» Üç beş sıyrıkla mahvolan Mercedes... Durduk yerde, geçen Mercedes'e toslayıp onun

çizilmesine ve mahvolmasına neden olan at... Yerde kan içinde cansız yatmaktadır. Bir yığın insan toplanmıştır başlarına... Ve çılgına dönmüş Cabbar sarılır adamın boğazına «Ne diyon lan sen... Atı öldürdün, hâlâ boyadan mı bahsediyon dürzü...» Bu iş karakolda biter. Kalabalık bağırır «Polis Polis» diye...

Hep böyle olmuştur bu.. Ayakta tutulur yoksul olan... Karakolda... Ve bilcümle yerlerde... Haklı olsa.. Hakkını aramaya gitsede.. Oturtulur Mercedes'i olan, verdiği sigara içilir, çay ya da meşrubat ikram edilir zengine.. Nasıl olsa toplumdaki yeri gereği haklıdır o... Kulak verilmez yoksula... Kasketi elinde, verecek, ikram edebilecek haklılığından başka hiçbir şeyi olmayana... Bundandır haklı Cabbar'ın haksız çıkarılması... Yazdırır Komser yanındaki polise... Cabbar'a bakmak bile istemez... Kaşları çatık.. Arada tiksindiği bir pisliğe bakar gibi Cabbar'dan yana nazar atarak... «Akşam olmak üzere idi. Sigara almak için... Atlar başıboş olunca tabii ürktüler..» bunları Cabbar söylemiş midir... O, o kadar önemli değildir Komser için... Bir yandan yazdırır bir yandan birşeyler söylemek isteyen, atının o umudu, ekmek kapısı olan atını öldüğünü... Çaresizlik içinde bulunduğunu anlatmak isteyecektir bütün ezikliği ile... Zaman zaman anlayabildiğince araya girmek ister parmaklarıyla parçalanmaya yüz tutmuş ksketini buruşturarak.. «Komser bey bir dakika»... Bir dakika mı.. Karakolda yoksul,

garip Cabbar bir dakika konuşabilir mi hiç... Garip Cabbar... İstediği kadar bir dakika diyedursun... Ne, rahatça karşısında oturan Mercedes'li at katili, ne de komiser söz vermez ona... «Kes lan, ben bilirim arabacıların ne olduğunu. Bütün kazaların sebebi bunlar..» «Kes lan kabahat belediyede, kaldıramadılar ki sizi kurtulalım.» «Ama Komser bey benim atım öldü...» Cabbar'ın atı, umudu ölmüş... Ölür a... Durmasaydı o gölgelik yerde. Sonra, geçen Mercedes'e çarpıp, o muhterem adamcağızın Mercedes'ine çarpıp çizilmesine.. Üstelik koskoca Mercedes'in sahibi Cabbar'dan davacı da olmamakta, iyi adam davacı da olmamaktadır... Uzatmaya gerek yoktur komsere göre... Arabası çizilen adam lütfedip barışmak istemektedir... Bir çiziğe karşı bir can.. Diretecek olur Cabbar «Ben davacıyım»... Bu kadarı da fazladır artık... «Kes lan, park edilmeyecek yerde arabanı bırakıp kazaya sebep olmuşsun, bir de davacı olmaya kalkıyorsun vd.. Atın şunu dışarı...» Atılır Cabbar karakoldan boşunadır direnmesi, üzgünlüğü, ezikliği... Toplumda yeri vardır herkesin ve herşeyin... Zengin zenginliğini, fakir fakirliğini... at atlığını.. Mercedes Mercedes'liğini bilmelidir...

Çaresiz Cababr yürür peşisıra atının ölüsünün... artık Adana'nın arabacılara ve dolayısıyla atlara yasak edilecek caddelerini, asfaltlarını bir daha göremiyecek olan Cabbar'ın atı... Şimdi şehrin dışında... bulutların ve

kuşların dolaştığı ıssız bir alanda yatıp durur.. Bir süre bekler Cabbar, bakar uzun uzun... henüz borcu bile ödenmemiş ölü atına...

Kendine başka ekmek kapıları arayacaktır Cabbar... Kendi aklı kendine yetmez olur.. Konuşur üzgün karısıyla... «Napacık şimdi Cabbar».. Bilemez Cabbar... Bilemez napacağını... Eski ağalarına... yıllarca köylük yerde yanlarında çalıştığı ağalarına mı başvursun... Pamuğa mı gitsin... Belki eski ağaları biraz borç verir kendisine de durumunu düzeltir Cabbar... Kentten köye yollara düşer Cabbar... Her zengin ağanın evinden nazikçe atlatılarak... Kimi ilgilendirir Cabbar'ın atının öldüğü, evde 8 canın aç kalacağı ya da sürüneceği... Adana'nın sıcağını bahçelerindeki yüzme havuzlarında geçiştirmeye, buzlu viskilerini yudumlamaya hazırlananları mı... Onlar mı verecektir Cabbar'a bir 500 liracık... Tabii ki hayır.. Anlatır Cabbar umutla başına gelenleri... Atının öldüğünü.. Alacaklıların çoğaldığını... Evde çor çocuk aç perişan kaldıklarını... Cabbar mı önemli, tavla mı?.. Cabbar mı önemli yüzme havuzu mu?.. Cabbar mı önemli güzel bir kadın mı?... Soğuk buzlu bir viski mi? Hep ikinciyi seçer şehirli ağa... şehirli zengin.. Mütegallibe.. «Atım öldü beyim», diye anlatadursun Cabbar... Alacaklılar çoktan duymuşlardır haberi... Kızar dururlar Cabbar'a sanki atının ölümüne o sebep olmuş gibi... Budur kapitalist düzenin halkı halka düşürmesi... paradan gayri birşey düşünme-

mesi insanların... «Otobos otobos, Cabbar'ın atına otobos çarpmış... ölmüş...» «Bizim verdiğimiz at baba.. Cabbar'ın bize dokuzyüzelli lira borcu var... Cabbar bu parayı bize ödiyemez...» «Cabbar'ın atı ölmüş öbür ata da Kâzım göz koymuş... borcu var bana»... Öte yanda Cabbar eski ağalarına durumunu anlatmaya çalışsın... «Atım öldü beyim, şöyle beş altı yüz liralık bir borç bulsam, vaziyeti kurtarırım, yoksa çor çocuk aç kalırız...» «Kusura bakma durumum müsait değil, yoksa verirdim...»

Ne zaman durumu müsait olur ağaların?.. Cabbar'ların sırtından kazandıkları milyonlarla geviş getirirlerken mi?.. Şehirlisi böyledir de köylüsü farklı mıdır ağanın «Bana ne ulan atın öldüyse, ben mi sana şehre git dedim... şehirde adamın atı da ölür her bişeyi de... Hadi get şehir senin karnını doyursun..» der köydeki de... Bir iki günlüğüne kum çekiminde iş bulur Cabbar... alacaklıları da söylenip dururlar hep... «55 lire de bize borcu var git oğlum borcunu versin..» «...lire de ben verdim.. nesini alacağım» sesleri yükselir şehrin dükkanlarından...

Yoksulluk.. dirliği bozar... düzeni de... Evde dirlik düzen de kalmaz elbet adam yoksul olunca... Çocuklar çoculuğunu.. büyükler büyüklüğünü yaşamak ister.. Başlar Cabbar'ın evinde kavgalar... Ana tuz ister... Oğlan bisiklete binmek.. Küçük Memed Emin 25 kuruşla tuz almaz bisiklete biner.. tuz parası-

nın gittiğini gören ana Memed Emin'i döver.. Bir bağrış bir çığrtı içinde döner eve Cabbar kum çekiminden.. Atışır karısıyla.. kızar kadının intizar etmesine.. alır ayağının altına kadını.. Yoksulluk dirliği de bozar düzeni de.. dövdürür karısını yoksul adama...

Ve Cabbar çaresizliğinden ne yapacağını bilmez olur... Yine de piyango biletinde vardır umudu.. ama onu da alacak parası kalmayınca... hele son bilete de birşey çıkmayınca ne yapacaktır Cabbar... Karısıyla konuşup evde kıyıda köşede bulunan para edebilecek ne varsa pazara satmaya götürür.. Götürür ya... bitpazarı ihtiyaç içinde en değerli şeylerini satan.. buna karşılık satıcı için en değerli eşyayı yok fiata alan alıcılarla doludur... gramofonunu, alyansını, karyolasını satıp Cabbar bir at alacaktır.. Dabancasını bile çıkarmıştır gözden... arabacılıktan gayri ne iş görür Cabbar çor çocuğu doyurmak için... sat Cabbar dabancanı.. gramofonunu.. karyolanı.. yüzüğünü... Belki alırsın yerine sıska da olsa bir at... yine koşuşturursun gece gündüz sokaklarda eline 10 lire geçsin diye... Ama bela tek başına gelmez... kısmet elden çıkınca.. kopar uçkur dokuz yerinden... «Atı ölmüş bir arabacı borcunu ödiyemez arkadaşlar... Atı ölmüş bir arabacı kolu kesilmiş bir adama benzer..» «Atını ve arabasını satalım... parayı bölüşelim. Cabbar'ın hepimize borcu var».. Satarlar arabasını ve atını Cabbar'ın alacaklılar.. Kurşunsuz dabancasını satmak üzereyken

Cabbar.. Oysa uyuşamamıştır pazarlıkta ve satamamıştır dabancasını... katlayıp bezini dabancasının yerleştirir özenle cebine ve çıkar evine doğru yola... Peşinde kendisi gibi yokluktan... yoksulluktan yankesicilik yapan biriyle... sıcaktır... Adana'nın sıcağı... sıcağı Çukurova'nın... Yanaşır yankesici Cabbar'a soğuk meşrubatı yudumlarken... Aklı gücü varını yoğunu satmaktan ötürü cebindedir Cabar'ın... Yakalar yankesicinin varlığına kasdeden elini hınçla.. öfkeyle... vurur da vurur...

Döndüğünde evine komşular... üşüşmüştür başına annesinin... Arabası ve atı kısacası umudu Cabbar'ın alacaklılar tarafından satılmaya götürülmüştür. Fırlar Cabbar... Koşar mezat'a «Satıyorum saaattım...» «Nasıl satarsınız benim arabamı atımı...» «Adam olsaydın da borcunu ödeseydin... Veresiye mal verdiysek hata mı ettik... Borcunu ödeseydin arabanı satmazdık... vd..» Yıkılmıştır Cabbar...

Bütün yıkılanlar... Yaşamı ve emeği yok pahasına ellerinden alınanlar... karakol kapısından kovulanlar... kaybedilecek hiçbirşeyi olmayanlar gibi o da atar kendini meyhaneye... Ayrısı kalmamıştır hamal Hasan'dan... biraz fazlası vardır yalnızca... dabancası...

Atını, arabasını alacaklılar satmış olsa bile... çaresizliğini gidermek için meyhaneye atsa bile kendini... ve de çor çocuk evde ekmek beklese bile... Hep hayalnan yaşayıp dur-

maktadır Hasan... o, yerin altının define ile dolu olduğu hayaliynen... Hasan'ın hayali, Cabbar'ın dabancası... Belkim, bu iki yoksulun hayatını kurtaracaktır... bıkmadan üsteler Hasan... Cabbar'ın yenikliğinden, çaresizliğinden yararlanarak... durmadan üsteler Hasan... «Cabbar gardaş, bu dabanca istersen bizim hayatımızı kurtarır... nasıl mı? Zenginlerin mahallesine gitsek, gözümüzü kestirdiğimiz birisini soysak... ne dersin?..»

İlkin razı gelmez Cabbar... ama ötesi berisi kalmamıştır işin... al takke ver külah boyun eğer sonunda Hasan'ın isteğine.. he der... kurşunsuz dabancasiyle... kurşun ne lazım gelir zaten Hasan'a göre... yüreksizdir zenginler... ve de her daim cepleri paraynan dolu... görünce dabancanın gölgesini tosluyacaklardır paraları bizimkilere... budur Hasan'ın hayali düşü...

Gün batarken giderler zengin mahallesine... kimi lüks arabaların altına, kimi de aralarına sığınarak beklerler avlarını... sabırsız lanır Cabbar... vazgeçecek olur... bırakmaz Hasan... çıkar gelir bir Amerikalı zenci... kendi ülkesinde köpeklerle bir tutulan... gönderilmiştir... uzaklardan... korumak için çıkarlarını... barışı! zulüm ve sömürüyü... korusun diye... iri kıyımdır... anlamaz dilinden bizimkilerin... görünce de titreyen tabancayı... üstü başı perişan iki zavallının elinde... saldırır üzerlerine ve bir güzel pataklar... zor kurtarır pabucu Cabbar... kurşunsuz dabancasını

da, canını da... Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak denir böylesine...

«Arkadaşlar, yürüyüşümüzün amacı hak ve hukuklarımızı korumak içindir... Bu haklarımızı birlik ve beraberlik kurarsak alacağımıza eminim... Birlikten kuvvet doğar... Biz de birleşelim arkadaşlar.»

Kıyıda Cabbar... elinde bayrak... yürür arabacıların ortasına... çoluğu çocuğu, genci ihtiyarı, yoksul arabaları ve bakımsız atlarıyla katılınan bir direnmedir bu... yürür Cabbar... «Biliyorsunuz memlekette bir sürü işçi aylak geziyor. Bu kadar işsiz yetmiyormuş gibi arabalarımızı da ellerimizden alarak, bizi de onların arasına katmak istiyorlar..» Kiminin arabasını, kiminin emeğini, kimininse insanca yaşama hak ve umudunu ortadan kaldırmak ister onlar... hepsi sürsün diyedir bu yoksulluk... sürsün diyedir bu sömürü.. sürsün diyedir bu zulüm... atı, arabası yoktur ama yüreği direnenlerle birliktedir Cabbar'ın... bayrağı vardır... onunla katılır arabacılara... ama artık bilmektedir ki faytoncular hayırlısıyla haklarını alsalar bile kendisi belki de hiçbir zaman arabasına ve atlarına kavuşamıyacktır... yürür gider faytonlar... kadın erkek, çoluk çocuk ekmek kapısı faytonlarının ellerinden alınmasını engellemek için...

Uzun uzun bakar Cabbar... ansızın Hasan'ın düşü gerçeği olur Cabbar'ın... Döner Hasan'a, «Üçyüzkırk liraya olur mu bu iş?»

diye sorar...

İyi paradır... çok paradır... essahtan var mıdır Cabbar'ın o kadar parası?! Bulunmalıdır hemen Hüseyin Hoca... o nefesiyle kuvvetli... cinlere perilere hükmeden, üfledi mi ölüyü dirilten...

Yerleşirler evine Cabbar'ın... Sekizken on olmuştur hane halkı... durmadan kuvvetli nefesiyle üfler hoca... en küçüğünden başlayarak korkutur cinler çocukları... hepsi hepsi görecekleri bir kuru ağaç... bir beyaz... bir siyah taştır baktıkları suda... budur hocanın çocuğa göstermek istediği... günler böylece geçer gider... hoca görmekte, ama çocuklar bir türlü görememektedir, Ceyhan ırmağı kenarındaki kuru ağacı, taşları... bir düşe kaptırmıştır kendini Cabbar... hane halkını da zorlar aynı düşe... fakat hep o cinler, periler engel olur çocukların definenin yerini görmesine... nerdedir hocanın kuvvetli nefesi?... Sonunda Hatice oturur suyun başına... ve söyler gördüklerini... korkmadan, çekinmeden... «Çinko var» «Sarmaşık var» «Boncuk var» «Nal var»... ve hocanın nefesinden de kuvvetli bir «fesüpanallah» var... madem ki çocuğun görmesi gerekir, görmüştür işte Hatice... o kadar uzağa gitmeye gerek yok... ayaklarına gelmiştir define... ahırın dibine... inanır Cabbar Hatice'ye... ve usulca kalkar gece yarısı... Aldırmaksızın yağmura... kazar, ha babam kazar... bir zamanlar zayıf, sıska atların barındığı ahırın dibini... ötede kafalarını

sokacak bir yer bulmaktan memnun ve rahat uyur Hasan'la Hoca... İliklerine kadar ıslanır Cabbar... Yoksulluğuna hastalık eklenir.. ama inanmıştır bir kez... define hayaline... ve bildiği için bunu hoca artık yola çıkmaya karar verir... Çocuklar görmese de bellidir definenin yeri... onlara da gidip elleriyle koymuş gibi defineyi almaktan başka yapacak kalmamıştır... çor çocuk kutlamalıdır bu umudu... sırtında çekilmiş şişeler uçar sevincinden Cabbar... «Ben sana demedim mi avrat. Bu hoca derin bir hocadır, kafanı çalıştır. Çocukları da topla nasılsa son günümüz bugün.. çarşıya çıkıp alet edavat alırız hem de bir güzel kebap yeriz. Çok yakın bir vakitte zengin oluruz artık...»

Bir Cabbar mıdır definenin yakınına geldiğine inanan?... Hasan'ın hayali Cabbar'ın gerçeği... Hasan'ın düşü, Cabbar'ın umudu... Cabbar'ın başladığı yerde Hasan'ın umudu tükenir. O da kazar boşuna gece yarıları ahırın boklu toprağını...

Kurulduğundan bu yana dünya, acıdır ayrılıklar... eskiden de giderdi Cabbar.. Günlerce... aylarca dönmezdi evine... hasret kalırdı Fatma Cabbar'a... «Çocuklara eksikliğimi belli etme. Kırk lira bırakıyorum size... idare edin. On gün dişinizi sıkarsanız feraha ereriz, on gün..» «Eskiden giderdik, çıplak dönerdik.. ama şimdi zengin döneceğiz avrat.. Allah, sen yüzümüzü güldür.. bir arabayla bir at.. bana acımıyorsan bu çocuklara acı.. biz çok

çektik.. bari bu çocuklar çekmesin..»

Allah yeryüzünde milyonlarca çocuğun acından ölmesine, sömürge savaşlarına, ezilen halklara, acıya ve zulme göz yuman Allah.. yıllar boyu milyonlarca insana en doğal haklarını... insanca yaşama hakkını... vermemek için kan dökenlerin... zulüm edenlerin kitlelere gösterdikleri en büyük korkutucu... bütün işini gücünü bırakıp! Cabbar'ın çor çocuğunu korumayı üstlenir belki de... kimbilir.

Düşerler yollara.. eşek önde, onlar arkada.. giderler günler boyu... kuru ağacı ve defineyi arayarak.. Ceyhan'ın kıyısında çocuklar.. sularla oynaşan çocuklar.. doğayı, doğallıkla kucaklayan çocuklar.. umursamazlar yanlarından umutla geçenleri... «Telaşlanmayın... ırmağa gidip temizlenip abdest alalım.. sonra da yüzbir tane beyaz taş toplayın getirin bana.» Bütün cinler, periler, iyi sıhhatte olsunlar, başına olsun hoca efendi. Yüzbir beyaz taş, üstleri yazılı hepsinin de. Ağacın çevresine dizilmiş... taşta yazılı olan yazılmış Hasan'ın tırnaklarına da... titreyen parmakları Hasan'ın... döner dairevî taşların etrafında... tam yerini bulmaktır amaç... Hasan bırakır Cabbar alır.. vururlar kazmayı kara toprağa... kuru bir ağacı bile besleyemeyen toprak, altında kimbilir ne cevherler saklamaktadır... bir, üç, beş demeden kazarlar toprağı... tükenir erzakları.. Hasan'ı gönderirler... sudan başka birşey çıkmaz... nasihattan geri durmaz hoca efendi.. «dikkat etmek lazım oğul,

define her kılığa girip kaçabilir. Karınca olur, böcek olur, yılan olur, kuş olur. Defineyi kaçarken farkedip de ona dokunursan derhal altına keser.. aslı neyse ona döner.» Cabbar bunu duysun da kaçırsın mı defineyi... üstelik dabancasının kurşunu da vardır artık... uyku tutmaz olur geceleri... hele bir kılık değiştirsin ve kaçmaya kalkışsın define, vuracaktır onu Cabbar... altına kesmesi ve gökten altın yağması için... Peki bu define canlı mahlukat kılığına girer de taş kılığına girmez mi? Bir beyaz taş olur Cabbar.. gözleri yuvalarından fırlamış, koşar hocaya doğru... aklı fikri çocuklarındadır... evindedir, ocağındadır.. «Su çıktı, hep su çıkıyor... bir ay oldu... nereyi kazdıysak yılan çıktı, su çıktı. Eve kırk lira bıraktım çıkarken. Çor çocuk açtır şimdi.»

Kimbilir kaçıncı kuyudan bir yılan daha Cabbar'ın kısmetine.. ve çığlık çığlığa Cabbar... «Define, define, define...»

«Cabbar oğlum kendine gel, bu yılan hayırdır, abdest al. Definen yakınımızdadır.» İnanmasın ne yapsın Cabbar hocanın telkinine... «Bulalım hoca efendi bulalım, gelirken kırk lira bıraktım eve, çocuklar açtır şimdi. Bir ayı geçti yolumu gözlerler.»

Tükenmiştir zaman.. Mekan yoktur.. bir garip boşlukta Cabbar ardında bıraktığı yedi nüfusu, önünde ise Ceyhan nehrinin bitmez tükenmez kuru ağaçlarının dibi... hiçbirşeyi görmemesi için bağlanmıştır gözleri... Bir

umutsuz serüvenin sonunda Cabbar dünyanın bu ortalık yerinde belki hâlâ dönüp durmaktadır...

SENARYO

U M U T

Yapımcı	Abdurrahman Keskiner
Yapımcı	Abdurrahman Keskiner
Yönetmen	Yılmaz Güney
İkinci yönetmen	Şerif Gören
Yönetmen Yard.	Erdinç Çöl
Senaryo	Yılmaz Güney
Görüntü yönetmeni:	Kaya Ererez
Görüntü yönetmen yardımcısı	Hüseyin Ererez
Müzik	Arif Erkin
Kurgu	Celâl Köse
Negatif Kurgu	Ender Teker
Senkron	Mustafa Kunt
Sesleri alan	Necip Sarıcaoğlu
Işık yönetmeni	Ender Işık Servisi
Yapım yönetmeni	Cevat Alkan
Düzlük yönetmeni	Nizam Ergüder
Düzlük işçileri	Murat Avcı, Hikmet Acar, Arif Yalabık
Pozitif baskı	Şaban Aldemir
Laboratuar işçileri	İbrahim Üstünel, Hüseyin İnci, Şeref Mehtap
Laboratuar	Lâle Film Stüdyosu

KİŞİLER

Cabbar	YILMAZ GÜNEY
Fatma	GÜLSEN ALNIAÇIK
Hasan	TUNCEL KURTİZ
Hoca	OSMAN ALYANAK
Cemile	SEMA ENGİN
Hatice	SEVGİ TATLI
Mehmet Emin	KÜRŞAT ALNIAÇIK
Hicret	HİCRET GÜRSON
Nizam	NİZAM ERGÜDER
Yankesici	ENVER DÖNMEZ
Araba tamircisi	AHMET KOÇ
Bakkal	LÜTFİ ENGİN
Polis komiseri	KEMAL TATLI



Seyyar kebapçının önü..
Sabah işsiz arabacılar..

CABBAR — Şu bilete bir bakıversene.
OTURAN İŞÇİ — Yok birşey ağam.
CABBAR — Amorti de yok mu?
OTURAN İŞÇİ — Yok ağam.
CABBAR — Bana piyango numaralarını yazan bir gazete versene ağam.
OTURAN İŞÇİ — Cabbar bugünlerde çok değişti ya..

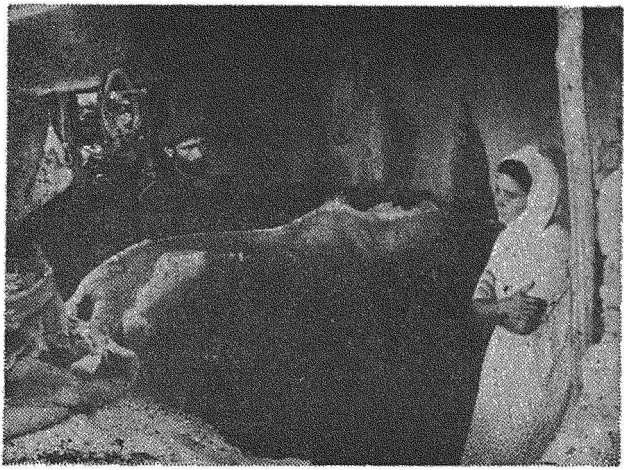
Tren sesi ve yolcular.
Arabacılar, binip gidenler.

1. FAYTONCU — Buyrun beyler buyrun, beklemeden gider, ikinci araba, ikinci araba...
2. FAYTONCU — Götürelim..
3. FAYTONCU — Buyur hemşirem.
1. FAYTONCU — Buyrun beyim.
2. FAYTONCU — Hadi hemşerim çabuk olun, çabuk olun.
CABBAR — Götürelim mi gardaş..
1. ADAM — İstemez.
CABBAR — Buyrun götürelim.
2. ADAM — İstemez, istemez.
CABBAR — Götürelim hemşerim..

ADAM — Papazın bahçesine kaça götürürsün gardaş?
CABBAR — Üç liranızı alırım.
ADAM — Çok para.
CABBAR — Sen ne verdin hemşerim..
ADAM — Yetmişbeş kuruş.
CABBAR — Papazın bahçesine yetmişbeş kuruşa gidilir mi be?
ADAM — Sen bilirsin gardaş.
CABBAR — En son ne vereceksin gardaş?
ADAM — Yetmişbeş kuruş.
CABBAR — Git lan..
CABBAR — Bak hele ikibuçuk lira ver atayım sizi oraya... İkibuçuk yahu, ikibuçuk..

2. CABBAR'IN EVİNDE SABAH İç-Gün

Çoluk çocuk, ana ve Cemile uyuyor.
Çocukların üstü açılmış debelenmekten. Sızıp kalmışlar belli.
Kadın toparlanıp bakınıyor araba sesine.
Cabbar arabayı çekiyor avluya.
Kadın kalkıyor iniyor merdivenleri.
Cabbar ahırdan çıkıp ikinci atı çekiyor.
Cemile uyanıyor, yastıktan başını kaldırmadan bakıyor öyle. Yanında okul kitapları.
Cabbar ikinci atı çekiyor..
Uğur damdan aşağı işiyor..



3. AHIR **Iç-Gün**

Cabbar atını kaşağılıyorken Fatma giriyor içeri...

FATMA — Atçı geldi, bulamamışlar seni..

Cabbar hiç dinlemiyor sanki.

FATMA — Üç güne kadar ödemezse parayı gelir atı alırım dedi..

Cabbar işine devam ediyor.

FATMA — Bakkal da para istedi..

Cabbar işine devam ediyor..

FATMA — Elçi Ali Osman emmi geldi.. Pamuğa ırgat topluyorlar. Gidecek misiniz dedi.

Cabbar yine cevap vermiyor..

FATMA — Cemile'nin yarın mektebi var.. İm-

tihana gidecek.. Kızın giyecek ayakkabısı yok. Bir lira da harçlık versek iyi olur..

Cabbar cebinden paraları çıkarıp uzatıyor.

CABBAR — Bütün kazandığım para bu. Sekiz lira yetmişbeş kuruş...

Alıyor Fatma paraları...
Cabbar dışarı çıkıyor...

4. MERDİVENLERDEN CEMİLE İNİYOR **İç-Gün**

Elinde defteri kitabı Cemile çıkıyor odadan.. Elinde havlu yürüyor tulumbaya doğru..
Cabbar elini yüzünü yıkıyor.. Cemile havluyu uzatıyor.. Fatma da orada...

5. CUMALİ KAPORTACIDA ÇALIŞIYOR **Dış-Gün**

Cumali kaporta tamirinde çalışırken ustasının sesine dönüp koşuyor..

KAPORTA USTASI — Cumali, koş len, iki çay söyle, hadi.

6. CEMİLE ÇAMAŞIR YIKIYOR **İç-Gün**

Cemile çamaşır yıkarken kardeşi köpeğini çamaşır leğenine sokuyor. Annesi dövüyor.

FATMA — Aa, hay Allah, çamaşır leğenine köpek sokulur mu? Ha? Hay Allah..

7. FATMA PAZAR YERİNDE **Dış-Gün**

Fatma kalabalık içinde, bağıran çağıran satıcılar.. Fatma dolaşıyor satıcılar arasında..

8. CABBAR'IN EVİNDE KIZI ÇAMAŞIR YIKIYOR **Avlu-Gün**

Cabbar'ın anası Emine gözüne domates suyu sürmüş, üstüne üşüşen sinekleri kovalıyor. Küçük oğlu Uğur düşe kalka oynamakta.. Cemile çamaşır yıkıyor, yalınayak ve terli... Memed Emin ve Hatice geliyor, topladıkları kömürlerle...

9. FATMA BAKKAL DÜKKANINDA **İç-Gün**

Fatma birşeyler alıyor, hesaba yazdırıyor. Bakkal deftere geçerken..

BAKKAL — Borç kabarıyor Fatma bacı... Cabbar da hiç görünmüyor bugünlerde...

FATMA — Gece gündüz hiç durduğu yok.. Gene de elimize birşey geçmiyor..

BAKKAL — Arabayı değiştirsin, kimse binmez o eski arabaya.. Selam et, bir iki güne kadar da borcu kapatsın..

FATMA — İnşallah..

Aldıklarını sepete koyar...

10. MEMED EMİN BİSİKLETÇİDE Dış-Gün

Memed Emin kirayla bisiklet veren bir yerde duvara oturmuş bakıyor.. Bisikletlere binen çocuklar, düşüp kalkanlar..
Memed Emin boynu bükük bakıyor..
Bir çocuk var ki binmesini bilmiyor, düşüyor durmadan..
Memed Emin iniyor duvardan aşağı..
Düşen çocuğun yanına gidip yardıma çalışıyor. Çocuk yine düşüyor..
Memed Emin kaldırıyor bisikleti.

MEMED EMİN — Biraz da ben bineyim lan..
ÇOCUK — Get lan..

Biniyor bisiklete, arkasından itiyor Memed Emin. Bir yerde düşüyor yine. Memed kaldırıyor, bisikleti, kendi binmek istiyor. Çocuk itiyor Memedi, Memed düşüyor.. Ayağa kalkıyor ağlamaklı, bir şey görüyor. Annesi Fatma geçmekte yoldan. Koşuyor Memed.

MEMED EMİN — Ana!

Yetişiyor annesine, elindeki karpuzu alıyor. Yürüyorlar..

11. CABBAR'IN EVİ İç-Gün

Cemile Uğur'u yıkıyor.. Ana ve Memed Emin giriyorlar. Hatice koşuyor, anasının elinden sepeti kapıyor. Ana üstündekileri çıkarıp içeri doğru giderken soruyor..

FATMA — Babanız gitti mi?
CEMİLE — Gitti..

12. ARABACILAR TOPLANMIŞ KONUŞUYOR — Dış-Gün

Bir gurup arabacı hem yemek yiyor, hem de konuşan başkanı dinliyorlar.. Bir kenarda Cabbar arkadaşı Hasan'a biletini baktırıyor.. Bu sırada başkan konuşmakta..

SES — Arkadaşlar, büyük caddeleri bize yasaklıyorlar. Haklarımızı almamız için birleşmemiz lazım.

HASAN — Ez de suyunu iç.

CABBAR — Lan ne biçim şans be bizimkisi.. On senedir bir kuruş bile çıkmadı.

Bilete bakarak tekrar Hasan'a uzatıyor..

CABBAR — Yahu iyi bak şuna be.. Belki vardır..

HASAN — Yok gardaş iyi baktım.. Yok.

CABBAR — Amorti de yok ha?

HASAN — Hiçbirşey yok..

Yemeğe devam ediyorlar..

CABBAR — Bir de listeye bakalım.. Belki gazete yanlıştır. Biz işimizi sağlam tutalım da..

HASAN — Biz hapisteyken Maraş'da Durmuş Ali vardı rahmetli, o da senin gibi meraklıydı bilete.

CABBAR — Benimkisi merak değil, bir umut kapısı. Belki üç dört bin lira vurur da borçtan kurtulurum.. Gırtlağa kadar borçtayım.. Günde elime on beş lira geçer an-

ca.. Bunnan ben borç mu ödiyim, başımdaki nüfusa mı bakayım.. Şaşırdım.

HASAN — Sen beni dinlesen bu işten kurtulurdun ya, dinlemiyon..

CABBAR — Seninkisi büsbütün hayal.. Okuyup üflemeynen define mi bulunurmuş..

HASAN — Lan gardaşım bu toprağın altı safi altın gümüş paraynan dolu.

13. CABBAR YEMCİDE İç-Gün

Cabbar arabasıyla yemciye geliyor.. Yem torbalarını atarken,

CABBAR — İki torba kepek..

HİCRET — İki torba kepek ver.. Hesap gittikçe kabarıyor Cabbar Efendi..

CABBAR — Ee, işler kesat.. Araba da eski, millet pek binmiyor.. Anca tencere kaynıyor evde...

HİCRET — Doksanbeş lira oldu. Yüzü geçerse bir daha bir şey vermem sana..

14 HASAN MEYHANEDE İç-Gün

Hasan içmekte, etrafındaki adamlar dalga geçmektedir.

1. ADAM — Yine dalmışsın Hasan Ağa.

2. ADAM — Hasan Ağa defineleri düşünüyor..

HASAN — İyi, iyi.. Dalganızı geçin siz.. Lan

bütün bu toprakların altı asarı antikayla dolu.. Para dolu, altın dolu, gümüş dolu.. Aaahh.. Bir param olsa..

2. ADAM — Milletin cebi para dolu.. Kör karanlığın bir vaktinde birinin gırtlağına çöksen tamam işte..

HASAN — Yoh yahu, bizim soygunculukla işimiz ne?.

Düşüncelidir.

15. CABBAR ARABA TAMİRCİSİNDE — Dış-Gün

Arabada hayır kalmamıştır.
Cabbar borçlu, arabacı kızgın..

AHMET — Tamam Cabbar-Ağa.

CABBAR — Eline sağlık, borcumuz ne?

AHMET — Onbeş lira ver yeter ağa..

CABBAR — Lan Allahtan kork be. Ben onbeş lira alıyor muyum günde..

AHMET — Sade malzemesi oniki lira tutuyor, Allah kuran çarpsın..

Cabbar para çıkartıyor.

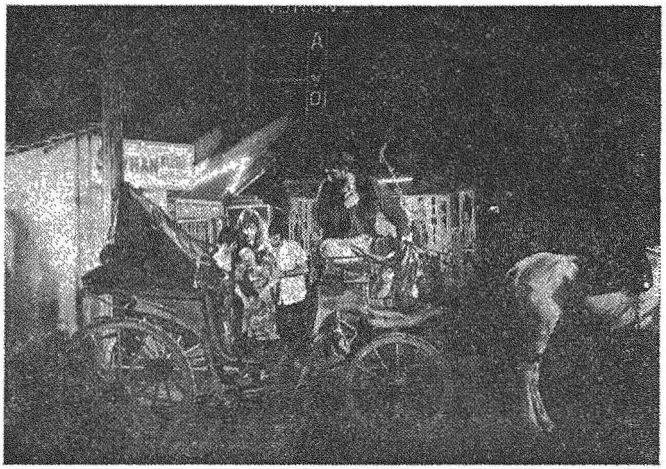
CABBAR — Al beş lirayı, on lira da sonradan veririm.

AHMET — Kırkbeş lira da eskiden vardı..

CABBAR — Kaçtık mı, yoksa borcumuzu mu inkar ettik..

AHMET — Kızma be Cabbar Ağa. Söyledik işte.

Cabbar arabayla uzaklaşıyor.



16. CABBAR'IN PAVYON ÖNÜNDE BEKLEYİŞİ — Dış-Gece

Irmak kıyısındaki yazlık pavyonlardan birinin önü.
Cabbar arabasında uyuklayarak müşteri bekliyor.
Bir kadın çıkıyor iki garsonun kolunda bağırıp çağırıyor.

KADIN — Bırakın be.. Sizin topunuzun.. Bırak çek elini.. çek.. çek.. deh.. Allah be Allah..

Garsonlar zorla bindiriyorlar kadını. Cabbar kendine geliyor. Kamçılıyor atları.. Atlar yolda gidiyor..

17. CABBAR İSTASYONDA **Dış-Sabah**

Arazöz geçiyor istasyonun önünden. Cabbar arabanın içinde uyukluyor..

18. CABBAR'IN ÇOCUKLARI DEMİR YOLUNDA KÖMÜR TOPLUYOR **Dış-Gün**

Cabbar'ın ortanca oğlu Memed Emin bacısı Hatice ile kömür topluyor.

HATİCE — Memed Emin, Memed Emin, hadi gidelim.

Kömür toplamış giderlerken Hatice karpuz kabuğu buluyor. Kemirirken Memed Emin gelip elinden kabuğu kapıp kaçıyor.

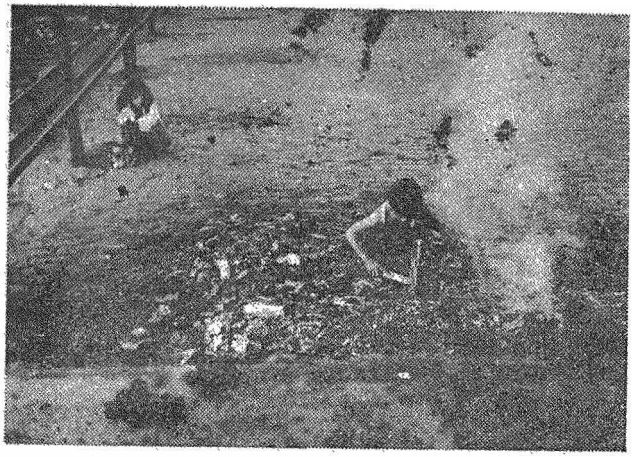
HATİCE — O karpuzdan biraz da bana ver.
M. EMİN — Hayır..
HATİCE — Versene ya..
M. EMİN — Hayır..

Hatice ağlıyor, Memed Emin kabuğu kemirirken..

HATİCE — Ver ya..
M. EMİN — Hayır.

19. CUMALİ ÇALIŞIYOR **Dış-Gün**

Cumali arabanın içine yatmış, birşeyle



meşgul.. Ustası gelip bakıyor yaptığı işe.. Kulağından tutup kaldırıyor..

USTA — Cumali, ne biçim şey lan bu.. İki saat bununla mı uğraşacan ha?

Tokadı basar.
Cumali ağlayarak bir köşeye büzülür.
İçin için ağlar..

20. OKUL **İç-Gün**

Cemile İngilizce imtihanında.
Ayaklarında yırtık lastikler.
Öğretmen soruyor.

1. ÖĞRETMEN — Do you study English?
CEMİLE — Eee.. Yes I am..
ÖĞRETMEN — The answer is wrong. It must be, «Yes, I study English»

KADIN ÖĞRETMEN — How tall ane you?
CEMİLE — I m fourteen yers old.
E. ÖĞRETMEN — Yanlış, yaşını değil, boyunu sorduk sana kızım.
2. ÖĞRETMEN — Baban ne iş yapar Cemile?
CEMİLE — Arabacıdır efendim.
3. ÖĞRETMEN — Kaç kardeşsiniz?
CEMİLE — Beş kardeşiz hocam..
1. ÖĞRETMEN — Cemile çalışmamış, ne yapacağız seninle Cemile, ikinci soruyu da bilemedin.
2. ÖĞRETMEN — Bir soru daha soralım.
1. ÖĞRETMEN — Soralım.
KADIN ÖĞRETMEN — Why didn't you study?

Cemile ağlar..

21. HASAN YÜK TAŞIYOR **Dış-Gün**

Hasan sırtında bir sandık yük taşıyor..
Cadeden karşıya geçiyor..

22. HASAN **Dış-Gün**

HASAN — Selamünaleyküm..
ARABACI — Aleykümselam, Hasan gardaş.. Ne yapıyorsun?..

Hasan yükünü taşımış, hamalların arasında oturuyor..
Cabbar'ın arabası geliyor caddeden..
Onu gören Hasan sesleniyor..

HASAN — Cabbar gardaş.. Cabbar gardaş..

Araba duruyor. Hasan koşup atlıyor arabaya.. Araba uzaklaşıyor..

23. ARABADA KONUŞMA - YOL Dış-Gün

Arabada giderken Hasan cıgarasını sarar.

HASAN — Nasılsın yahu Cabar gardaş..

CABBAR — İyi diyelim de iyi olalım.. Halimiz belli.

HASAN — Belediye arabaları kaldıracakmış, doğru mu?

CABBAR — Bizimkisi gibi eskileri belki.. Yenileri kaldıramazlar.. Adamın iyi atı, iyi arabası olsa...

HASAN — İyi at, iyi araba para işi gardaş.. Paran olunca herbir iş iyi olur. Paran olunca kebap yen, paran olunca tatlı yen. şarap içen, iyi yataklarda yatarsın. Parası olunca adam kuvvetli olur, parası olunca adamın evi avradı olur, evinde tenceresi kaynar, çocukları olur. Paran olmadı mı idi de dünyada senden kötüsü, senden pisi yoktur. Her yerden kovarlar seni. Fakirin yüzü soğuktur. Niye soğuktur Cabbar gardaş, mesela kış gününde en soğuk vaktinde cebinde paran olsa üşümezsin, amma velakin paran olmadı mı, yaz gününde üşürsün, neden? Çünkü para adamı sıcak tutar. Yaa, senin bu atlar paran olsa iyi yem yer. Paran yok. Açlıktan iskeleti çıkmış.. Açlıklarından ölecekler..

Bi hoca buldum Cabbar gardaş, bi hoca ki sorma.. Adamı görsen evliya bellersin. Adam bi okuyup üflese defineyi elimizle koymuş gibi buluruz yani. Lakin okuyup üflemesi için paraya ihtiyaç var.. Şöyle, beş altı yüz liramız olsa Cabbar gardaş yoh mu, on gün sonra en zenginin zengin olur çıkarız.

CABBAR — Sen bu hayalnan kafanı bozmuşsun Hasan gardaş..

HASAN — Ne hayalı deli. Bu en birinci hakikat be.. Lakin para yok.. Bir gün beni paşa gibi görürsen hiç şaşma.. Hıhıı..

24. KAZA **Dış-Gün**

Cabbar arabasıyla gelip bir yerde duruyor.. Bakkala yönelecek. Yanından bir araba geçiyor.. Bakkala parayı uzatıyor.

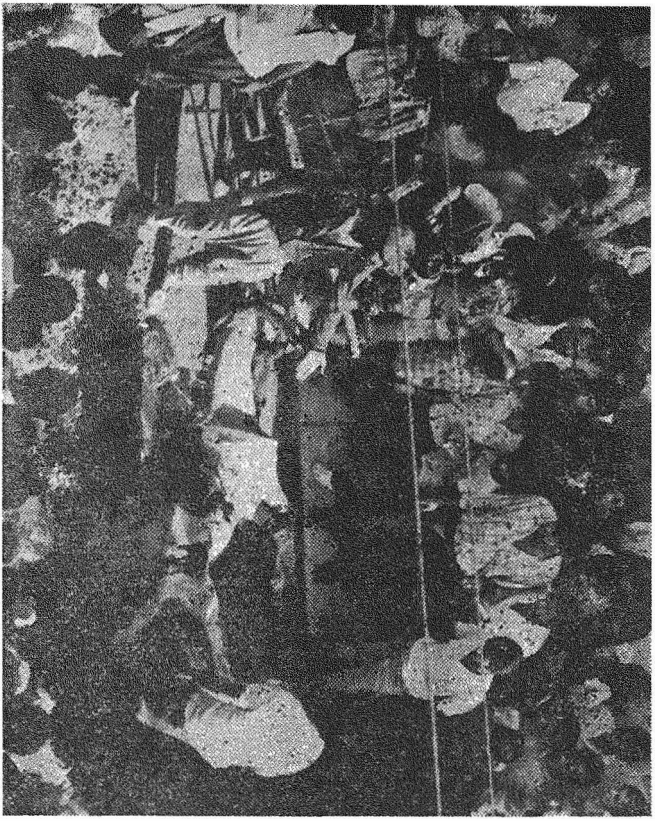
CABBAR — Bir ikinci, bir de kibrit...

Arabanın önüne bir bisikletli çıkıyor.. Bakkal cıgarayı uzatırken fren sesine dönüyor Cabbar...

CABBAR — Lan araba, gitti lan araba..

Bir araba atına çarpıyor Cabbar'ın.
Cabbar koşuyor..
Adam arabadan iniyor, bakıyor çiziklere..
Cabbar atın başına eğiliyor. At ölmüştür..
Adam arabasının başından doğruluyor..

ADAM — Beğendin mi lan yaptığını.. Mahvettin arabayı.. Boyasını katiyen tuttu-



ramazlar, lan araba başıboş bırakılır mı?

CABBAR — Ne diyon lan sen.. Atı öldürdün, hâlâ boyadan mı bahsediyon dürzü..

KALABALIK — (Sesler) Polis, polis..

Adamın boğazına sarılıyor..
Ayırıyorlar ikisini de..
Adam bağırıyor..

25. KARAKOL **İç-Gün**

Komiser, ata çarpan adam, iskemlede oturmakta, bir polis zabıt tutmaktadır.

Cabbar dikkatle söylenenleri anlamaya çalışmakta. Adam komisere sigara ikram eder. Komiser yazdırır;

KOMİSER — Ne yazdın?

POLİS — Akşam olmak üzereydi. Arabamı parketmiş, sinemanın gölgesinde bekliyordum. Sigaram bitmişti, sigara almaya gittim.. Araba başıboş olunca, atlar ürktü tabii. Karşıdan bisikletli gelince adama çarpmamak için..

Ayran gelir, komisere, adama, polise.

CABBAR — Komiser bey..

KOMİSER — Kes lan, ben bilirim arabacı milletini. Bütün kazaların sebebi bunlar.

CABBAR — Bi dakika komiser..

KOMİSER — Kes lan.. Kabahat sizde değil belediyede, kaza sizde, pislik sizde.. kaldıramadılar ki kurtulalım..

CABBAR — İyi ama komiser bey, benim atım öldü..

KOMİSER — Arabanı boş bırakırsan tabii ölür, park yeri miydi orası?..

CABBAR — Değildi, gölgeydi..

KOMİSER — Her gölgede durulur mu ulan..

ADAM — Komiser bey.. idare edin barışalım.. Fakirdir kendisi..

CABBAR — Ben davacıyım..

KOMİSER — Kes lan.. zaten size iyilik yaramaz. Adamın arabası ne hale gelmiş gör-

medin mi? Bir defa park edilmeyecek yerde arabanı bırakıp kazaya sebebiyet verdiğin için suçlusun. Adamın boynuna da sarılmışsın. Bunların hepsi suç.

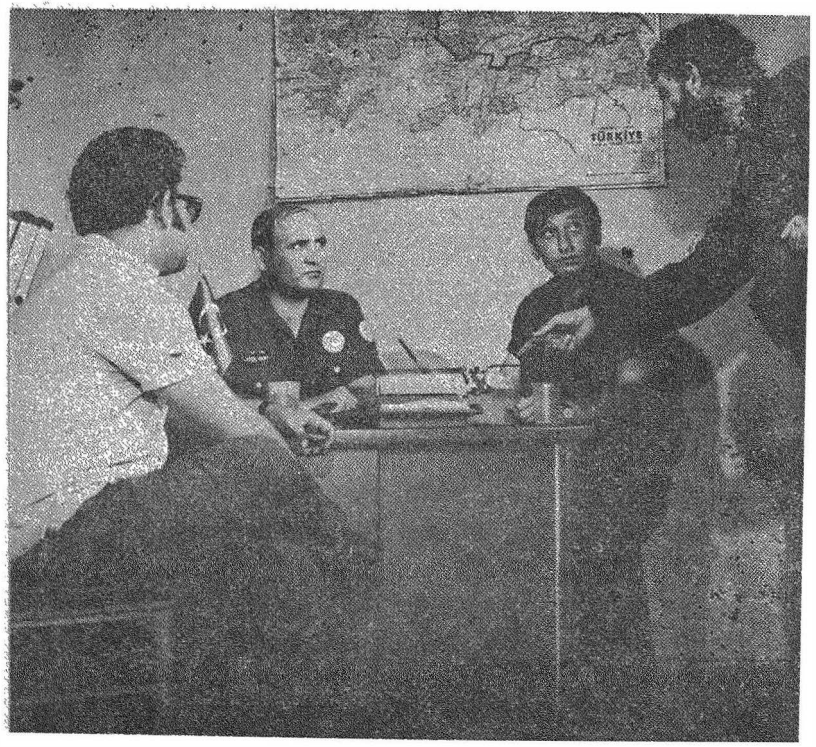
CABBAR — Benim atım öldü komser bey..

KOMİSER — Hâlâ konuşuyor be.. Atın şunu dışarı... Çabuk.

Cabbar'ı karga tulumba dışarı atarlar.

CABBAR — Komser bey..

KOMİSER — Komiserden başlatma lan, hadi.. yaz.



26. ÇÖPLÜK **Dış-Gün**

Cabbar'ın atı Naylon arabaya yüklenmiş.. Bozkırda gidiyor.. Cabbar arabanın arkasından yürüyor..

Araba bir yerde duruyor.. Arabacı atı aşağı atıyor.

Cabbar bakıyor öyle.. Arabacı arabayı döndürüyor.. Cabar'ın yanından geçerken hadi diye işaret ediyor.

Cabbar arabanın arkasından yürüyüp gidiyor. At kalıyor.

27. CABBAR'IN EVİ **İç-Gece**

Cabbar tek atıyla ahırda Fatma'yla beraber.. Çocuklar ahırın önünde oturmuşlar.. Üzgündürler.

FATMA — Napıcan şimdi Cabbar?

CABBAR — Bilmiyorum..

FATMA — Eski ağalarımıza gitsen. Seyfi Beye gitsen. İyi adamdır. 9 sene yanında çalıştın... Belki yardım eder.

CABBAR — Eder mi?

FATMA — He ya..

28. CABBAR AĞALARINDAN YARDIM İSTEMEĞE GİDER **Dış-Gün**

Bahçe, yüzme havuzlu zengin evi,
Havuzda bir kadın..

CABBAR — Dün... Dün akşam atım öldü beyim.

Cabbar beyle kapının önünde..
Coca cola içen kadın..
Bey tavla başına döner..

ADAM — Seninki nerde?
ÖTEKİ — Şurada
ADAM — Kızım bira getir..
3 ADAM — Amma da uzun sürdü be..
BEY — Atı mı ne ölmüş. Borç para istiyor..
ADAM — İçer miydin? Zar kimdeydi?

Tavlaya başlarlar..

ÖTEKİ — Sende..
ADAM — Demin sen pencü dü oynadın.
3. ADAM — Ha..

29. ATÇI AHIRI **İç-Gün**

Nizam traş olur..

NİZAM — Otobos, Cabbar'ın atına otobos çarpmış.. Ölmüş..
ATÇI — Bizim verdiğimiz at mı?
NİZAM — Bizim verdiğimiz at baba. Cabbar'ın bize dokuzyüzelli lira borcu var.. Cabbar bu parayı bize ödiyemez..
ATÇI — Bir selam gönder, bakalım ne diyecek.
NİZAM — Gönderelim, lakin ödiyemez..

30. ALACAKLILAR **İç-Gün**

YEMCİ — Cabbar'ın atı ölmüş.. Öbür ata da Kâzım göz koymuş, 93 lira borcu var bana..

ADAM — Atı öldüyse borcunu ödiyemez Cabbar.

Yemci rakısını içer.

YEMCİ — Ödiyemezse ben de bilirim ona yapacağımı..

31. CABBAR ÖDÜNÇ İSTER **İç-Gün**

Bir zengin evi.
Bey viskisini yudumlamakta.

CABBAR — Atın öldü beyim, şöyle beş altı yüz liralık bir at alsam, vaziyeti kurtarırım.. Yoksa çor çocuk aç kalır.

BEY — Kusura bakma, durumum müsait değil, yoksa verirdim.

CABBAR — Canın sağ olsun beyim..

KADIN — Ne diyor bu herif yahu, yarım saattir ne masal anlatıyor?

BEY — Atı mı ne ölmüş, borç para istiyor...

KADIN — Amaan, atından bize ne.

32. TAMİRCİ **İç-Gün**

TAMİRCİ — 55 lira da bize borcu var.. Lenoğlum git Cabbar emmine de borcunu versin.. Hadi.

32. ÇİFTLİK **İç-Gün**

Cabbar çöker, bekler.

AĞA — Ne var ulan Cabbar, ne istiyon?

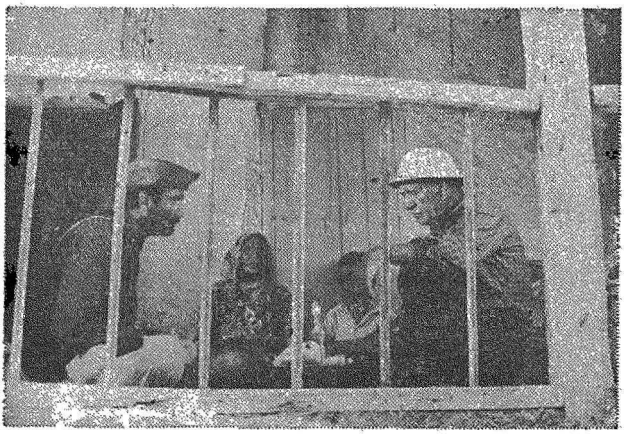
CABBAR — Atımı öldü Tahir Ağam, sana geldim, beşyüz liralık bir at alsam şimdilik işimi görür.

TAHİR AĞA — Bana ne ulan atın öldüyse, ben mi sana şehre git dedim. Şehirde adamın atı da ölür, her bişeyi de. Hadi get şehir senin karnını doyursun.

34. ALACAKLILAR **İç-Gün**

BAKKAL — Yükseksen lira... Ne eşşek kafayım ben... Bu herifin nesini alırım ben...

ADAM — Kızını alırsın...



35. ESKİ ARABACI **İç-Gün**

Eski arabacı, karısı ve torunları oturmuş yemek yiyorlar, Hamit emmi atıştırıyor. Cabbar da sofrada.

CABBAR — Atım öldü Hamit emmi. Kaç gündür borç para arıyorum. Yanlarında çalıştığım bütün ağalara beylere gittim. Kimse bir kuruş vermedi. Son umudum sensin Hamit emmi.

HAMİT — Valla oğlum, bizim işler de kötü. Bir atım var o da kumda çalışıyor. Şu arabanın atı da öldü. Ona bile bir at alamıyorum. İstersen gel kumda çalış birkaç gün...

CABBAR — Eh sen bilin...

Birer kadeh içerler...

36. KUM ÇEKME **Dış-Gün**

Cabbar Ceyhan'da kum çekiyor.
Yaklaşıyoruz arabaların arasından Cabbar'a..
Cabbar hırsla atıyor kumları eleğe..

37. CABBAR'IN EVİ **İç-Gün**

Fatma ana Memed Emin'i yakalıyor, eline bir yirmibeşlik sıkıştırıyor.

FATMA — Git lan, yirmibeşkuruşluk tuz al...

Parayı alan Memed Emin Hatice'ye

MEMED EMİN — Hadi beraber gidelim..

Koşuyorlar beraber..

38. KARPUZCUNUN ÖNÜ **Dış-Gün**

MEMED EMİN — Karpuz alalım mı?

HATİCE — Bu parayla vermezler ki, gidip tuzu alalım..

39. BİSİKLETÇİ **Dış-Gün**

Koşarak geliyor Memed Emin ve Hatice bisikletçiye.

MEMED EMİN — Hii... bisiklet.

Memed Emin yirmibeşliği uzatıyor bisikletçiye..

BİSİKLETÇİ — Al oradan bi tane işte.

Bisiklet seçiyorlar.. Biniyor Memed, Hatice arkasından itiyor.. Düşe kalka biniyor bisiklete..

MEMED EMİN — Yavaş olsana, hay Allah.. şimdi sıra bende..

HATİCE — İyi hadi bin..

40. KUM ARABASI **Dış-Gün**

Cabbar kum arabasını sudan geçiriyor. İterek, zorla... Aksı suda..

41. CABBARIN EVİNDE MÜNAKAŞA

İç-Gün

Memed Emin koşuyor.. Fatma ağlıyarak çocuğu kovalıyor.. Yakaladıkça vuruyor..

MEMED EMİN — ... Tövbe...

FATMA — Hınzır kâfir seni..

MEMED EMİN — Ah, ana yapma tövbe..

FATMA — Geberesice, boyu devrilesice, kara topraklara giresice. Bir yakalarsam pestilini çıkartacam..

M. EMİN — Yapma ana, vallaha bir daha yapmam. Kurban olayım ana.. Vallaha yapmam bi daha..

MEMED EMİN — Nene babaa.. yapma ana tövbe..

Hatice bir köşeden korkarak bakmaktadır.

FATMA — Nedir benim sizden çektiğim be, Allah canımı alsa da kurtulsam razıyım..

Cabbar geliyor..
Memed Emin'in ağladığını görüyor..

CABBAR — Ne var, niye ağlıyor bu çocuk..

FATMA — Para verdim tuz alsın diye.. Soyka gidip bisiklete binmiş o parayla..

CABBAR — Gel bakayım oğlum, bu avrat anan seni dövdü ha.. Şimdi ben de onu döverim..

FATMA — Şımart, şımart.. Zaten hep senin yüzünden.. İnsan baba olur da bir gün-

den bir güne bu çocukları döver. Bunların yüzünden dertlere düştüm.. Dertlere düşesiler.. Bir değel, iki değel, kıran kadar var.. Allah canımı alsa da kurtulsam..

Nene bakar ordan, üzgün..
Cabbar para çıkarır, verir Memed Emin'e.

CABBAR — Git yine bisiklete bin oğlum.. Bu yirmibeş kuruşa da tuz al.. Tamam mı?

Ana bakıyor.. Memed korkarak anasına bakıyor... Fatma Memed'in üstüne yürüyor.. Memed kaçıyor..

FATMA — Bisiklete binecek ha. Kurban etmem mi? Ver lan o yirmibeş kuruşu.. Bir daha bisiklete binersen ayaklarını kırarım.. Ver o parayı.. Ver diyorum.. Yoksa kırarım bir yanını.. Ver!

Çocuk babasının arkasına saklanmıştır.

FATMA — Ver o parayı, ver diyorum yoksa kırarım bir yanını..

Çocukla kadın babanın çevresinde kovalamaca oynamaktadırlar..

FATMA — Yüz verme bu kadar çocuklara, sen bırakıp gidiyorsun, ben çekiyorum kahırlarını.. Bıktım artık.. Başımı alıp gideceğim vallahi.. Uğraşamam artık.. Dertlere düşürdüler beni, dertlere düşerler inşallah.. Hınzır kafir, geber!.

Cabbar sofrada..

CABBAR — Lan intizar etme çocuklara.. Zaten yeteri kadar başımız dertte..

FATMA — İnşallah hepsi ölür, hepsi ölür, ben de kurtulurum..

CABBAR — İntizar etme..

FATMA — Ederim, ederim, ederiimm..

CABBAR — Çocuklar öleceğine sen öl daha iyi..

FATMA — Hepiniz ölürsünüz inşallah, hepiniz.. hepiniz.. Bıktım hepinizden..

CABBAR — Yeter, kızdırma kafamı..

FATMA — Kızsan n'olur yani..

CABBAR — Kes artık, kesss..

FATMA — Kesmiyorum..

CABBAR — Kes diyorum..

Cabbar tokadı patlatıyor Fatmaya..

FATMA — Ayy!

Kadın devriliyor..
Düştüğü yerden doğruluyor ağlayarak..

FATMA — Tokat atan ellerin kırılsın.

Cabbar Haticeyi itekliyor.

CABBAR — Yürü kız..

Hatice Memed'in yanına gidiyor.
Cabbar Uğur'u susturuyor.

CABBAR — Sus lan..

HATİCE — Hadi gidip tuz alalım. Hem de bisiklete bineriz..

MEMED — Anam döver bizi..

HATİCE — Hayır dövebilemez.. Babam da, babam da onu döver..

Koşuyorlar beraberce Memed'le..
Cabbar ağlayan Uğur'a bağırıyor..

CABBAR — Sus lan..

Cemile'ye soruyor.

CABBAR —N'oldu senin imtihanın.

CEMİLE — Yarın belli olacak baba.

CABBAR — İyi iyi..

Uğur'a bağırıyor içeri giderken,

CABBAR — Sus lan sus.

Giriyor içeri..

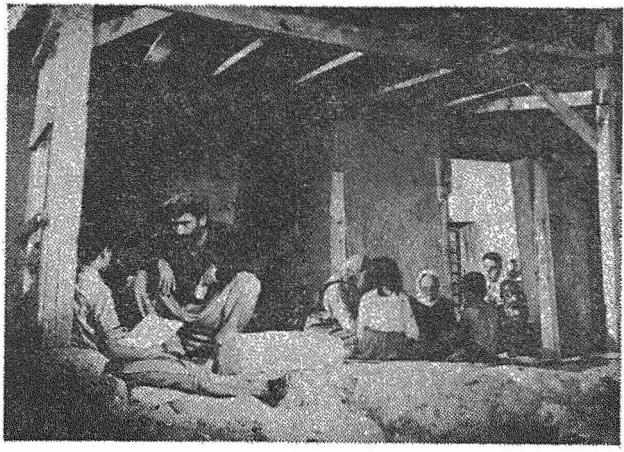
42. CABBARIN EVİ İÇİ — İç-Gece

Cabbar odaya girip satabileceği eşyalara bakıyor.. Gramofon, radyo, karyola, tabanca ve alyans.

43. CABBARIN EVİNDE AVLU — İç-Gün

Arabanın etrafında oynayan çocuklar.. Cabbar Cumali'ye millî piyango biletine baktırıyor..

CUMALİ — 238.239 numara 1 milyon lira.. 140.413 numara 200.000 lira, 62.798 nu-



mara 100.000 lira.. 40.000 lira ikramiye kazanan numaralar 19.97 - 120.679.

Çocuklar oynuyor..
Ana kız yemek hazırlıyor..



Cumali son numaraları okuyor..

CUMALİ — 20.000 lira ikramiye kazanan numaralar... 176.859 - 156.420, 10.000 lira ikramiye kazanan numaralar 69.872-48.854. Son dört rakkamına göre 1.000 lira ikramiye kazanan numaralar.. 0758.. 0941.. 1716..

Çocuklar oynuyor..
Ana sofrayı hazırlamaya devam ediyor..
Cemile çıkıyor..
Cemile çocukları arabadan kovalıyor..
Cumali amortilere bakıyor..

CUMALİ — Son üç rakamına göre 200 lira ikramiye kazanan numaralar, 109.. 392.. 504.. Son iki rakkamına göre 80 lira ikramiye kazanan numara 84.. 40 lira ikramiye kazanan numaralar.. Son rakkamı 3 olanlar, son rakkamı 6 olanlar.

CABBAR — Şimdi bu bilete birşey yok mu?

CUMALİ — Yok baba..

CABBAR — Amorti de yok mu?

CUMALİ — Amorti de yok baba..

Cabbar kıyamıyor bilete.. Cebine koyuyor.
Ana bağırıyor.

FATMA — Çocuklar yemeğe gelin lan.. Kız git al şunları..

HATİCE — Çocuklar..

FATMA — Hadi ekmeğe gelin..

Oturuyor hepsi sofraya..

CABBAR — Hadi ye ulan yemeğini..

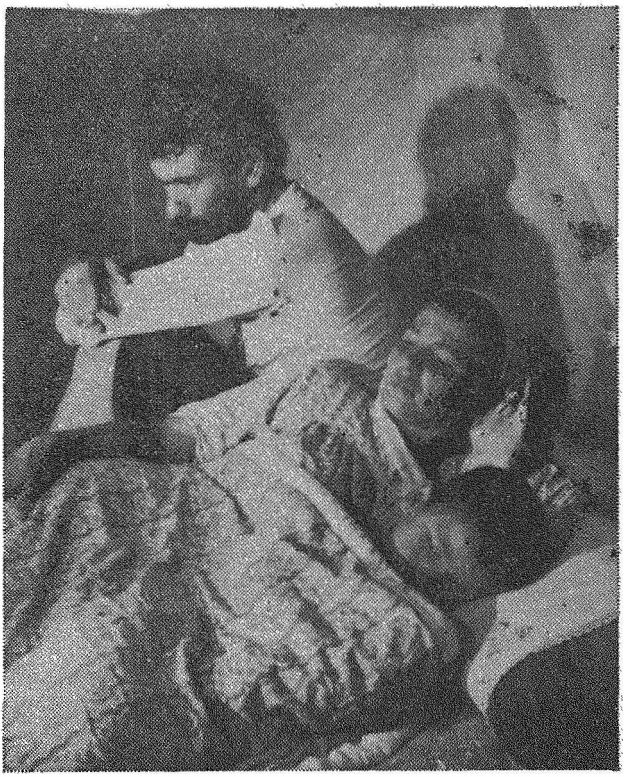
Köpek dolaşmaktadır.

CABBAR — (Köpeğe) Hişt!.

Cabbar köpeğe de tokadı patlatır.

44. DAMDA — İç-Gece

Çocuklar ve nene tahtta yatıyor..
Ana ile baba ve Uğur damda, Cabbar düşünceler içinde.



FATMA — Ben senin yerinde olsam satarım arabayla atı..

CABBAR — Para vermezler.. Borcumuzu bile karşılamaz. Bir at alabilsek, hiç olmazsa geçimimizi temin ederdik. Ele muhtaç olmazdık..

FATMA — Araba eski, kimse binmiyor. Belediye zaten kaldıracakmış arabaları.. Eski arabaları topluyorlarmış..

CABBAR — Benim bir fikrim var, sen ne den bilmem.

Fatma bakıyor..

CABBAR — Satılacak şeyleri götürsem bit pazarına.. Ne var ne yok satsam bir at alsam..

FATMA — Sen bilin..

45. BİT PAZARI **Dış-Gün**

Cabbar elinde gramafon yürüyor bit pazarında..
Alıcılar koşuşuyorlar peşinden..

46. ATÇI **İç-Gün**

Atçıda Nizam yataktaki adama birşeyler söylüyor..

47. CABBAR BİRŞEY SATIYOR **Dış-Gün**

Cabbarın yakından yüzü.. Radyo ve alıcının eli destenin arasından bir yirmilik çıkartıp uzatıyor.. Alıyor Cabbar parayı..

48. BAKKAL **İç-Gün**

Bakkalın karısı ceketini tutuyor..
Giyiyor bakkal. Çıkıyor dükkândan..

49. KARYOLA SATIŞI **Dış-Gün**

Cabbar sırtında karyola yürüyor..

50. YEMCİ **Dış-Gün**

Bakkal yemciye gelmiş, konuşuyorlar alacakları hakkında..

51. KUYUMCU **İç-Gün**

Cabbar kuyumcuda alyansları satıyor..
Kuyumcu tartıyor yüzükleri..

52. ATÇIDA ALACAKLILAR **İç-Gün**

Bütün alacaklılar yataktaki atçıyı dinlemekte..

NİZAM — Atı ölmüş bir arabacı borcunu ödiyemez arkadaşlar.. Atı ölmüş bir arabacı kolu kesilmiş bir adama benzer. Şimdi Cabbar ne yapar.. Parası yok ki yeni bir at alsın..

BAKKAL — Atını ve arabasını satalım.. Parayı bölüşelim. Cabbarın hepimize borcu var..

SES — Buyrun beyler buyrun.

53. TABANCA SATIŞI **İç-Gün**

Bir adam gözlüyor Cabbarı.
Cabbar paralarını sayıp cebine koyuyor.

Yankesici bakıyor.. Cabbar ayrılırken silahçı kapıyor elinden tabancayı.. Soruyor.

SİLAHÇI — Dabancaya seksen lira veririm.
CABBAR — Vazgeçtim, satmıyacağım..
SİLAHÇI — Hadi yüz lira olsun..
CABBAR — Satmıyacağım..
SİLAHÇI — Hadi yüzyirmi lira olsun..
CABBAR — Yoo olmaz..
SİLAHÇI — Al malını da yürü..

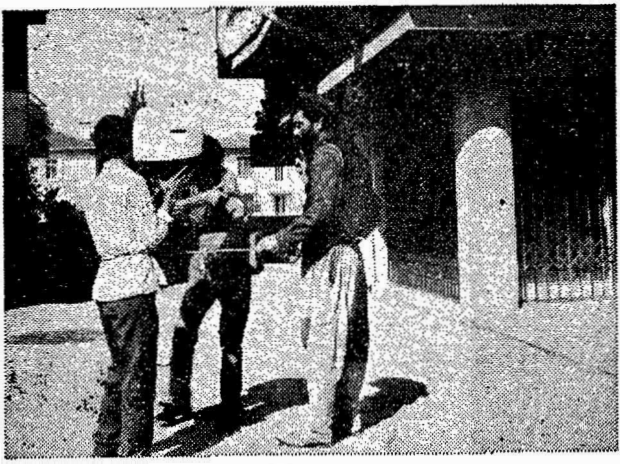
Cabbar silahı alıp çıkıyor..
Yankesici de yürüyor..

54. TAKİP VE KAVGA — Dış-Gün

Yankesici takip eder Cabbarı Adana sokaklarında. Cabbar bir bakkalın önünde durur. Bir gazoz ister. Yankesici kollar. Bakkal gazozu getirir, diker başına Cabbar.. Yankesici sokulur, para olan cebe doğru.. Elini daldırır usulca.. Son anda yakalar elini Cabbar.. Yankesici elinde yirmilikle öyle kalır.. Cabbar gözleri irileşmiş bakmaktadır yankesiciye..

YANKESİCİ — Kurban olayım yapma ağam.. affet.. Bir cahillik yaptım vurma ağam..
CABBAR — Tövbe et lan!
YANKESİCİ — Tövbe ettim.. Vurma ağam.. Tövbe..

Cabbar arka arkaya tokadı yapıştırır.
Dayağı detaylarla görürüz.
Yere düşen yankesiciyi tekmeler Cabbar.. Sürünerek kaçar yankesici, kovalar onu



Cabbar taş atarak.
Uzaklaşırlar..

55. CABBARIN EVİNDE **İç-Gün**

Cabbarın evinde ağlamalar sızlamalar. Nene baygın yatıyor yatakta. Başında Fatma ve komşu kadınlar..

KADIN — Biraz pamuk yak da burnuna tutayım belki iyi gelir açılır...

Sesler...

Cabbar giriyor tam bu sırada kapıdan... Bakıyor etrafa, bir acaiplik var.. Araba yok, at yok.. Fatma kocasının yanına yürür.

CABBAR — At nerde Fatma, araba nerde?
FATMA — Götürdüler..
CABBAR — Kim götürdü?

FATMA — Alacaklılar..

Fırlıyor Cabbar.

56. ARABA SATIŞI **Dış-Gün**

At ve araba pazarında alacaklılar toplanmışlar Cabbarın arabasının etrafına.

ATÇI — 950 lira ben isterim..

BAKKAL — Tam 180 lira borcu var.

YEMCİ — 98 de bana..

AHMET — 55 de bana..

Bir alıcıya arabayı satıyorlar.

NİZAM — Satıyorum, satıyorum..

ADAM — Selâmünaleyküm, hadi 1.000 lira veriyorum.

BİR SES — Ver gitsin..

BİR BAŞKA SES — Ver...

NİZAM — Hayrını gör.

Adam cebinden para destesini çıkartıyor. Bu sırada Cabbar kalabalığı yararak giriyor aralarına..

CABBAR — Nasıl satarsınız benim arabamı, atımı...?

BAKKAL — Borcunu ödeseydin arabanı satmazdık..

NİZAM — Adam olsaydın da, borcunu ödeseydin..

HİCRET — Veresiye mal verdiysek hata mı ettik?

Cabbar saldırır üzerlerine.
Bağırış, çağırışlar..

57. ANA KIZINI DÖVÜYOR **İç-Gün**

Ana kızını döverken bağırmaktadır.

FATMA — Yediğin içtiğin herşey haram olsun fallik. Baban gece gündüz uykusuz çalışıp çabalasın, sen okuyasın diye. Sen sınıfta kal ha.. Yemeyelim, içmeyelim, sana defter kalem parası yetiştirelim.. Sen sınıfta kal. Allah senin gözünü kör etsin, domuzun dölü geber..

Durmadan vurmaktadır kıza..

58. CABBAR MEYHANEDE **İç-Gün**

Cabbar oturmuş bir taraftan şarabını yudumlarken, bir taraftan bilete bakmaktadır.

CABBAR — Senin bilet gibi..

Yırtar atar bileti. Bu sırada Hasan sokulur yanına.

HASAN — Şarabından içiyim mi Cabbar gardaş..

CABBAR — Buyur..

Diker şarabı başına..

HASAN — Sıkıntıdan ölecem gardaş. Hocayla konuştum. Hoca bir umman, amma velâkin para yok.. Bir paramız olsa Cabbar gardaş. Senin şu arabanı, atlarını satsak. Kafanı çalıştır Cabbar gardaş. Define Ceyhan ırmağında iki köprü arasında bizi bekliyor.

CABBAR — Benim ne atım var ne arabam. Alacaklılar sattılar.

HASAN — Yapma yahu, vah vah.

CABBAR — Hiç bir şeyim kalmadı.. Bir dabanca var, ona da kimse para vermiyor..
Bakıyor beze sarılı tabancaya..

HASAN — Dabança mı? Cabbar gardaş, bu dabança istersen bizim hayatımızı kurtarır.. Nasıl mı? Zenginlerin mahallesine gitsek, gözümüze kestirdiğimiz birisini soysak. Ne dersin.

CABBAR — Get lan dellenme..

HASAN — Lan kafanı çalıştır.. Hee.

CABBAR — Yok, tövbe de..

59. SOYGUNA İKNA **Dış-Gece**

Hasan Cabbarı iknaya çalışıyor.
Damda oturmuşlar..

HASAN — Lan seninki gibi bir dabançam olsa bir dakka durmam. Var mı lan başka çare.. Yoh..

CABBAR — Yakalarlar bizi..

HASAN — Kim yakalayacak..

CABBAR — Bu yoklukta mapusa düşersek çor çocuk rezil oluruz..

HASAN — Kimse yakalayamaz. Kim tanır bizi. Kimse tanımaz. Zenginlerin mahallesine gideriz. Onların cebinde her daim para olur. Senin dabançayı çekmene bakar. Bir çektin mi heriflerin korkudan dudakları yarılır.. Zengin kısmının canı tatlı olur..

CABBAR — Hiç kurşun yok..

HASAN — Gardaşıma bak sen.. Kurşuna hacet kalır mı? Zenginler paralı ve korkak

olduğundan daha sen dabançayı çekerken teslim bayrağını çekerler..

CABBAR — Iıh, ııh..

Cabbar düşünüyor.

HASAN — He de... He de de olsun bitsin. Üçyüz beşyüz vurduk mu, hayatımız kurtulacak deli. Hemen Hüseyin Hocayı buluruz.. Hoca deyip geçme, bu nefesi keskin bir hocadır.. Bir hafta sonra defineyi elimizle koymuş gibi buluruz.. O zaman gel keyfim gel. Sen güzel bir araba iki de at alın.. Ben de güzel bir avrat çekim kendime.. Bir he desen, bir he desen hayatımız kurtulacak len..

Cabbar bakar.

60. IŞIKLAR YANIYOR **Dış-Gece**

Hasanla Cabbar yürürken şehrin ışıkları yanıyor.

61. SOYGUN **Dış-Gün**

Hasan saklandığı yerden çıkıp ilerliyor. Cabbarın kafası gözüküyor.. Hasan saklan diyor Cabbara. Kendi de siniyor bir kenara. Cabbar doğrularak..

CABBAR — Hasan gardaş, Hasan gardaş gel bu işten vaz geçelim..

HASAN — Şşşş...

CABBAR — Hay allah..

Bir araba geliyor bu sırada..
İçinden siyahi bir Amerikalı çıkıyor, ıslık

çalarak yürüyor.. Birden karşısına çıkıyorlar..

HASAN — Kıpırdama lan. Cebinde ne kadar para varsa çıkar, yoksa dabançası var, vurur seni valla...

AMERİKALI — What did you say? (Ne diyorsunuz?)

HASAN — Lan bu herif gavur.. Bırak lan fang fing fonu, paraları çıkar paraları..

AMERİKALI — What... (Ne...)

HASAN — Para para diyom para.. Annamadın mı, para...

AMERİKALI — You god damn a ha.. (Allah belanızı versin)

Amerikalı Hasan'a yumruğu çakar.. Onu gören Cabbar kaçar.. Düşe kalka.. Pabucunun teki düşer, geri döner korkuyla, onu da alır..

62. CABBARIN EVİ — İç-Gece

Fatma uyumamıştır, kocasını beklediği belli..

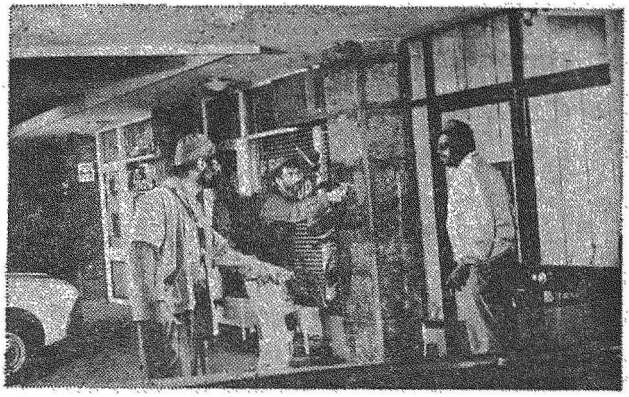
Cabbar geliyor, çocukların üstünü örtüyor. Yürüyor, yüzünü yıkıyor sonra.. Fatma merdivenlerden iniyor..

CABBAR — Uyumadın mı sen?

FATMA — Seni bekledim.. Aç mısın.. Birşey yen mi?

CABBAR — Yemem..

FATMA — Yüzüne n'oldu, kavga mı ettin biriyle..



Cabbar yüzünü kurulayıp kalkarken Fatma belindeki tabancayı görür..

FATMA — Ne o dabançayı satamadın mı?

Cabbar cevap vermiyor, çıkıyor merdivenleri..

63. DİRENİŞ **Dış-Gün**

Cabbar elinde bayrak yürüyüşe hazırlanan arabacıların arasından yürür.. Pankartlar, kadınlar, çoluk çocuk, herbiri dikkatle konuşmacıyı dinlemektedir.

KONUŞMACI — Arkadaşlar, yürüyüşümüzün amacı hak ve hukuklarımızı korumak içindir. Bu haklarımızı birlik ve beraberlik olursak alacağımıza eminim. Biliyorsunuz ki her zaman için bizim ekmek kapılarımızı kapatıyorlar. Buna rağmen biliyorsunuz ki her zaman için biz de bununla mücadele ediyoruz. Mücadelemize haklarımızı alıncaya kadar devam edeceğiz.


NDI
SÖMÜRÜ

Cabbar yürür.. Bir arabacıya,

CABBAR — Merhaba..

KONUŞMACI — ...Birlikten kuvvet doğar... Biz de birleşelim arkadaşlar.. Arabalarımızı kaldırmak istiyorlar, fakat bu kadar insanın neyle doyacağını sormuyorlar. Bu arabalar kalkarsa ne yaparsınız, sorarım size arkadaşlar..

BİR BAŞKASI — Arkadaşlar, hepiniz beni can kulağı ile dinleyin. Biliyorsunuz memlekette bir sürü işçi aylak geziyor. Bu kadar işsiz yetmiyormuş gibi arabalarımızı ellerimizden alarak bizi de onların arasına katmak istiyorlar...

HASAN — Cabbarı gördün mü ağam..

ARABACI — İleriye doğru gitti.

— Fakat bilsinler ki sonunda bu isteklerinin hiçbirine nail olamıyacaklardır. İdare heyeti yürüyüşe karar vermiştir. Arkadaşlar, inşallah istediklerimizi alacağız.

Alkışlar.

ARABACI — Sen yürüyüşe katılmıyon mu Cabbar?

CABBAR — Benim arabam yok emmi.. Arabamı ve atımı sattılar, ben de bu bayrakla katılıyorum..

ARABACI — Bayramın da atı ölmüş o da gelemiyor.. Sağlık olsun Cabbar. Sağol..

Yürüyüş başlar..

CABBAR — Hepimiz için hayırlı olur inşallah..

Cabbar ve Hasan yürüyüşe katılanlara bakarlar.. Kadınlar, ;ocuklar, arabalar.. Çeşitli direnme afişleri ve pankartlar..

CABBAR — 340 liraya olur mu bu iş?

HASAN — 340 lira mı?

CABBAR — Olur mu? Yeter mi bu para?

HASAN — İyi para, çok para, essah mı? Var mı bu kadar para?

CABBAR — Var ya..

HASAN — Hüseyin Hocayı bulmalıyız. Yürrü.. ne duruyon.. yürü.

64. HOCA BİR HASTAYI OKUYOR İç-Gün

Hoca bir yatakta yatan hastanın başında oturmuş dualar okumaktadır. Etrafı hastanın yakınlarıyla doludur.
Cabbar ile Hasan karşıda biryerde oturmuş bekliyorlar.. Hoca duayı bitirir.

HOCA — Amin..

Hoca okuyor.. Hasan Cabbar bakıyor..
Hoca bakıyor.. Hasan ve Cabbar bekliyorlar..

HASAN — Bu define, Ceyhan ırmağı kenarında.. İki köprü arasında, lakin tam yerini bilemiyorum..

CABBAR — Hoca biliyor mu?

HASAN — Onun cinleri perileri, melekleri var.. Okuyup üfledi mi, tamam, sana hemen söyler yerini.. Kaç defa niyetlendik,

amma ve lakin para tedarikliyemedik..

Hoca kalkıyor, el öpüyorlar..
Hasanla Cabbar sabırsız..

CABBAR — Ya bulamazsak..

HASAN — Gardaşıma bak sen.. Bu hoca bildiğin hocalara benzemez..

Hoca el öpenlerin arasından yürüyor..
Hasan'la Cabbar peşine düşüyorlar..
Takip devam ediyor..
Hasan Hocaya yaklaşıyor..
El öpüp konuşuyor.. Sonra Cabbarı çağırıyor.. Cabbar da el öpüyor.. Hasan bir kenara çekiyor Cabbarı..

HASAN — Hoca efendi tenha ve sakin bir yer istiyor..

CABBAR — Bizim ev var..

65. CABBARIN EVİNDE **İç-Gün**

Cabbar Fatmanın yanında.
Fatma ayranı karıştırırken..

FATMA — Nedir senden çektiğim be, bizim ekmeğimiz bize yetmezken, bir de bunları ortak ettin..

Hoca okuyor.

FATMA — Üç gün oldu hâlâ mır mır dua ediyor.

Cabbar karısına bir tokat atar.

CABBAR — Mır mır ne demek lan. Töbe de.. Bu derin bir hocadır.. Şimdi bütün cinleri

ve perileri seferber etmiş, onlardan haber bekliyor.. Belki de define yerin çok altındadır. Derinde olunca yerini bulmak zahmetli olur.

66. MEMED EMİN SUYA BAKIYOR İç-Gün

Cabbar elinde ayran tası çıkıyor.
Önce hocaya, sonra Hasan'a veriyor, tası içiyorlar.
Bir tas suya bakıyor Memed Emin.
Hasan ile Cabbar geride kenarda.

HOCA — İyice bak oğlum, suyun içinde ne görüyorsun bana söyle..

Memed bakıyor..
Hasan ve Cabbar heyecanlanıyor..
Çocuk bakıyor.
Sigara içiyor Uğur.. Kapıda yaşlı kadın ve ana.
Hoca okuyor..

HOCA — Çekinme oğlum, suyun içinde ne görüyorsan bana söyle dedim.

Hasan ve Cabbar heyecanlanıyor..
Memed Emin neredeyse ağlamak üzeredir. Hocaya ayran getiriyorlar.

HOCA — Sağol.

Uğur tası ağzına dikmek üzere iken Cabbar vuruyor çocuğa.. Memed Emin ağlamaya başlıyor.

HOCA — Niye ağlıyorsun oğlum, gördüğünü söylyeceksin o kadar..

Uğur ağlıyor..
Ana bakıyor..
Uğur ağlıyor.. Memed Emin ağlıyor..

CABBAR — Sus lan, sus zırlama len, sus, dedim len sana sus.

Cabbar ve Hasan bakıyor..
Ana kalkıyor yerinden, Uğur'u alırken,

FATMA — Yaptığını beğendin mi, iş mi bu yaptığın..

CABBAR — Sus lan, sus, hadi çekilin şimdi.

Alıp çocuğu gidiyor Fatma..
Cabbar Hasan'a,

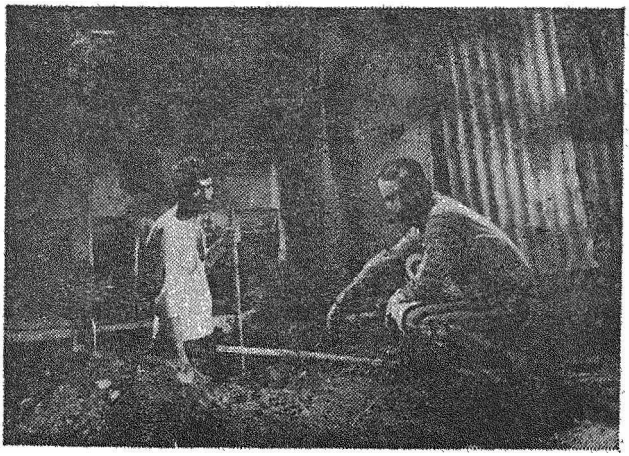
CABBAR — Ne oluyor bu işler gardaş..

HASAN — Şeytanlar mani oluyor bu işe. Definenin yerini görmesin diye çocuğu korkuttular..

CABBAR — Yapma yahu,

HASAN — Yaa..

CABBAR — Allah allah..



Uğur suya bakıyor..

HOCA — Bir ağaç görüyor musun oğlum.. Kuru ve ince dallı bir ağaç..

Çocuk bakıyor. Hasanla Cabbar bakıyor.. Hoca çocuğa,

HOCA — Kuru bir ağaç oğlum, korkma..

UĞUR — Hiçbirşey görmüyorum..

Cabbar Hasan bakışıyor..

HOCA — İyi bak oğlum.. Kuru bir ağaç göreceksin.. Kuru bir ağaç ve altında iki taş olacak.. Taşların biri siyah, biri beyaz.. Siyah taşın üstünde beyaz bir leke olacak..

Çocuk bakıyor..
Babasına bakıyor korkarak..

CABBAR — Yahu gardaşım bizim çocuklar dellenip mellenmesin.. Bu su mu davası aklını karıştırır adamın..

HASAN — Bak sen gardaşıma be. Dellenmek olur mu hiç.. Bu hoca, delileri bile iyi eder.. Gardaşımın düşündüğüne bak sen.

HOCA — Şeytan taifesi çocuğun aklını çeliyorlar.. Ben görüyorum çocuk görmüyor.. Define, beyaz ve siyah iki taşın arasında.. Bir mezarlık büyüklüğünde bir yerde.. Kurumuş bir ağaç var onun altında.. Bu ağacın sağında bir ırmak var..

HASAN — Var, doğrudur.. Sağında Ceyhan ırmağı akar..

CABBAR — Çocuğun görmesi şart mı yani hoca efendi..

HOCA — Şart..

Hoca kalkar.. Tuvalete gider.

HASAN — Hoca efendi işi sağlam kazığa bağlamak istiyor..

HOCA — İyi bak oğlum.. Ağaç mağaç yok mu..

CABBAR — Hadi sen annenin yanına git..

Çocuk gider..

CABBAR — Yahu gardaşım, madem ki bu define Ceyhan ırmağı üstündeki iki köprü arasında, gidelim kuru ağaç gördük mü kazalım altını..

HASAN — Hocaya danışalım..

CABBAR — Danışalım.. Bu suya bir de biz baksak.. Bizim aklımız şeytan çelebilir mi ki...

HASAN — Gardaşım bak.. Bu şeytan milleti acaiptir.

CABBAR — Hatice baksın.. Bir deneyelim..

HASAN — Deneyelim.

68. HATİCE BAKIYOR SUYA İç-Gün

Hatice suya bakıyor..

HOCA — Suyun içine dikkatlice bak yavrum. Ne görüyorsan korkmadan söyle kızım..

Hatice suya bakıyor. Başını kaydırıyor.. Karşıda saçakta asılı nal v.s.

HOCA — Ne görüyorsan söyle kızım..

Hatice bakıyor..

HATİCE — Çinko var..

HOCA — Evet başka..

HATİCE — Sarmısak, var.

HOCA — Başka ne var kızım.

HATİCE — Boncuk var..

HOCA — Başka kızım..

HATİCE — Nal var..

HOCA — Daha başka..

HATİCE — Patik var.

HOCA — Patik mi var? Etrafına bakma, suya bak.

Cabbar bakıyor.. Kızın saydığı şeyler ahırın saçağında. Cabbar kalkıp Hasan'ın yanına geliyor.

CABBAR — Yahu gardaş, bu define bizim ayağımıza kadar gelmesin.. Yakınımızda filan olmasın..

HASAN — Yakınımızda mı?

CABBAR — He ya, meselâ evin civarında.



HASAN — Yok yahu, ben iyi biliyorum ki, define iki köprü arasındadır..

CABBAR — Yapma yahu, allah allah..

Bakıyor nala..

69. CABBARIN GECE DEFİNE KAZMASI **İç-Gece**

Hoca, Hasan ve damdakiler uyuyorlar.
Tak tuk diye bir ses var yalnız.
Cabbar kazmaktadır... Hasan uyandığını belli etmemeye çalışıyor... Hoca uyumaktadır.. Cabbar kazıyor...
Hasan doğruluyor usul usul... Fatma takip ediyor hareketlerini. Hasan yürüyor, Cabbar'ın yanına...
Cabbar'ın başına dikiliyor...
Cabbar dönüyor...

HASAN — Napıyon Cabbar gardaş...

Cabbar bir şey söylemiyor...
Bakıyorlar hoca da uyanmış...
Uzun donuyla oturuyor..

HASAN — Lan oğlum, define Ceyhan ırmağının kenarında, burda değil.. Orda, orda iki köprü arasında..

Cabbar bakıyor, yavaş yavaş kazdığı kuyuya oturuyor.. Fatma damdan üzülerek bakmaktadır..

70. ŞİŞE VURMA **İç-Gün**

Fatma hem şişe vuruyor Cabbar'a, hem söyleniyor.. Çocuklar oyun oynuyor.

FATMA — Terin üstünde soğudu.. Define mefine diye bütün gece ortalığı kazdın durdun.. Ondan oldu hep.. Soğuk aldın, geberrr.. Geberseydin keşke.. Birgün rahat huzur yüzü göstermedin bana.. Onaltı sene oldu. Bir güzel gününü görmedim..

CABBAR — Görmedin, biliyorum. Lakin bundan sonra göreceksin.. Bu hoca çok derin bir hocadır.. Defineyi mutlaka bulacağız.. Lan avrat o vakit gün de göreceksin, sefa da süreceksin.. Çektiğin bütün acıları unutacaksın.. İyi yemekler yiyecez, baklava yiyecez.. Güzel elbiseler giyecez, güzel arabamız, güzel atlarımız olacak..

FATMA — Bunların hepsi hayal.. Defineyi kim kaybetmiş ki sen bulasın..

CABBAR — Bulacağız avrat, biz bulacağız.

FATMA — Bulacakmış, ölme eşşeğim yaz gelsin... Ohoo.. Siz buluncaya kadar.

Hasan kuyuyu kapatıyor, hoca oturmuş..

HASAN — Yahu hoca efendi, bu define essahtan bu sarmısaklı soğanın altında olmasın..

HOCA — Tövbe estağfurullah,

Kalkar Cabbarın tarafına bakarak.. Cabbar fanilasını giyiyor.. Çocuklar gürültü ediyor. Ana kovalıyor onları, kız çorba getiriyor.. Hoca giriyor yanlarına,

HOCA — Nasıl oldun Cabbar oğlum..

CABBAR — Eh ellerinden öperim hocam.

İyiyim sayende..

HOCA — Yarın yola çıkıyoruz..

CABBAR — Yarın mı? Definenin yerini bulduk mu?

HOCA — Bulduk sayılır..

CABBAR — Nerde..

Hoca sus işareti yapıyor..

HOCA — Kendini toparla da çarşıya çıkalım.. Alet edevat lâzım.. Kazma, kürek.. Falan filan.

CABBAR — Başüstüne..

HOCA — Hadi bakayım.. sen kalkma, otur, otur.

Hoca çıkıyor, kadın yaklaşıyor..

CABBAR — Ben sana demedim mi avrat, bu hoca derin bir hocadır, kafanı çalıştır.

FATMA — Eee.

CABBAR — Çocukları da topla, nasılsa son günümüz bugün.. Çarşıya çıkıp alet edevat alırız, hem de bir güzel kebap yeriz.. Çok yakın bir vakitte zengin oluruz artık...

FATMA — Deme yahu?

CABBAR — Allahım sen büyüksün..

71. KEBAPÇI **İç-Gün**

Arka masada kebap yiyor iki kişi
Küçük kız sokuluyor masaya..
Ana kızıyor.. Yemek kapışma..
Nen yakan yemek yeyişi..
Dışarıdan iki kebap daha geliyor..

CABBAR — Bu kurşunları alınakla iyi ettik.

Uğur biber yiyip ağlıyor.. Hoca, Hasan Cabbar umumi. Herkese kebap geliyor.

HASAN — Hava kötüledi, yağmur yağacak galiba..

HOCA — Yağmur iyidir oğlum, berekettir.

FATMA — Eyy.. Git yerine hadi.. lan, kâğıt yiyorsun, yapma yapma!..

Gök gürültüsü..

SES — Garson bize yeni rakı getir.

Cumali bardak düşürür. Tokadı basar Cabbar.

CABBAR — Yağmur yağacak. Bu gece dışarda yatmasak.. İçeriye alalım yatakları..

FATMA — Hıı..

CABBAR — Lan..

Yiyorlar kebapları..

72. EV-ODA **İç-Gece**

Bütün çocuklar yatmış..
Cabbarla karısı uyumamış daha..

CABBAR — Çocuklara eksikliğimi belli etme.. Kırk lira bırakıyorum size.. İdare edin.. On gün dişinizi sıkarsanız feraha ereriz, on gün..

FATMA — On gün gelmeyecen demek..

CABBAR — On gün filan sonra zenginiz avrat..

FATMA — İnşallah..

CABBAR — Amma da yağmur yağıyor..

FATMA — Yağsın..

CABBAR — Arkadaşları uyandırayım..

Kalkarken tutuyor elini..

FATMA — Demek on gün gelmeyecen ha.. Eskiden de giderdin.. Günlerce, aylarca gelmezdin.. Hasret kalırdım sana.. Hasretlik çok zor Cabbar..

CABBAR — Eskiden giderdik çıplak dönerdik. Ama şimdi zengin dönecez avrat. Allah, sen yüzümüzü güldür.. Bir arabayla bir at.. Bana acımıyorsan bu çocuklara acı.. Biz çok çektik bari çocuklar çekmesin..

FATMA — Cabbaarr.. (Fısıltıyla)

CABBAR — Çocuklar..

FATMA — Olsun, boşver.. Hadi, hadi Cabbar..

Yorganın altına dalarlar..

73. AHIR ÖNÜ YAĞMURDA İç-Gece

Cabbar kapıdan çıkıyor Hocaya bakıyor.. Hasanın yatağı boştur. Baktığında Hasan'ı çukura girmiş görüyor.. Cabbar bakıyor.. Hasan farkediyor..

CABBAR — Hayrola Hasan gardaş..

HOCA — Sende mi evlat..

HASAN — Şeytan aklıma girdi. Uyku tutmadı gözümü. Lâkin birşey yok, su çıktı birşey çıkmadı.

CABBAR — Çukuru kapat gidiyoruz.

Hasan çukuru kapatmaya başlıyor.. Yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyor..

74. ABDEST **İç-Gün**

Fatma su ısıtmakta, Cabbar yıkanmaktadır..

75. KASABA **Dış-Gün**

Bir traktör dolusu insan ve davul zurna pazar yerine, gelir.. Bu sırada Cabbar Hasan Hoca gelmektedir yolun derinliğinden... Pazar yerine dalarlar.. Davul zurna ve oyun oynıyanlar. Cabbar eşekçiye yaklaşır..

CABBAR — Hemşerim eşekler kaça..

EŞEKÇİ — Eşeğine göre..

CABBAR — Şu ikisini alalım..

HOCA — Tamam.. tamam..

CABAR — Kaç para..

EŞEKÇİ — Kolay canım, alıcıysanız anlaşırız.

76. KAHVE ÖNÜ **Dış-Gün**

İki eşekle kahve önüne gelip oturuyorlar. Hasan, pehlivan afişlerine bakarken..

CABBAR — Lan gardaş biraz su ver..

HASAN — Eyi para eyi.

Cabbar'a..

HASAN — Güleş var, birinci gelene beşyüz lira veriyorlarmış ha..

CABBAR — Beşyüz lira mı, lan vallaha çok para be, kaçırmıyalım bunu.. Bak gardaşım aslan gibi adamsın, tuttuğunun suyunu çıkartırsın.. Sen bu işe gir, sırtın ye-

re gelmez. Değil mi hoca efendi..

HOCA — Bu güleş fend işi, marifet işi.. Yalnız kuvvetle olmaz ki.

CABBAR — Zor oyunu bozmaz mı hoca efendi, vallahi bozar... Hasan gardaş kafanı çalıştır.. İşimiz rast gidiyor.. Dün yağmur yağdı. Yağmur nedir? Berekettir. Bu gün de karşımıza beşyüz liralık bir kısmet çıktı.. Kaçırmıyalım bunu.. He desen beşyüz lira dangadak cebimizde.. He de be.

Hasan güreş kâğıdına bakar..

77. GÜREŞ **Dış-Gün**

Hoca, Hasan ve Cabbar oturmuş güreş seyrediyorlar.. Hasan pijamayla. Ramazan pehlivan büyük tezahüratla çıkıyor. Bakışıyorlar. Güreş bitiyor. Ramazan pehlivanla Hasan bakışıyorlar..

CABBAR — Hasan gardaş, bu Ramazan pehlivan çok babayiğit ama, sakın korkma ha.. Bugüne bugün sen kocaman hammalsın.. Öyle değil mi..

Hocaya..

HOCA — Evvelallah...

Çıkıyorlar meydana..
Dalıyor birden Ramazan Pehlivan,
Cabbar bağırıyor.

CABBAR — Hadi Hasan gardaş.

Arkadaki adam sopayla kafasına vurur.. Cabbar kafasını sallar tekrar güreşe döner. Hasan'ı yerden yere vurmaktadır.

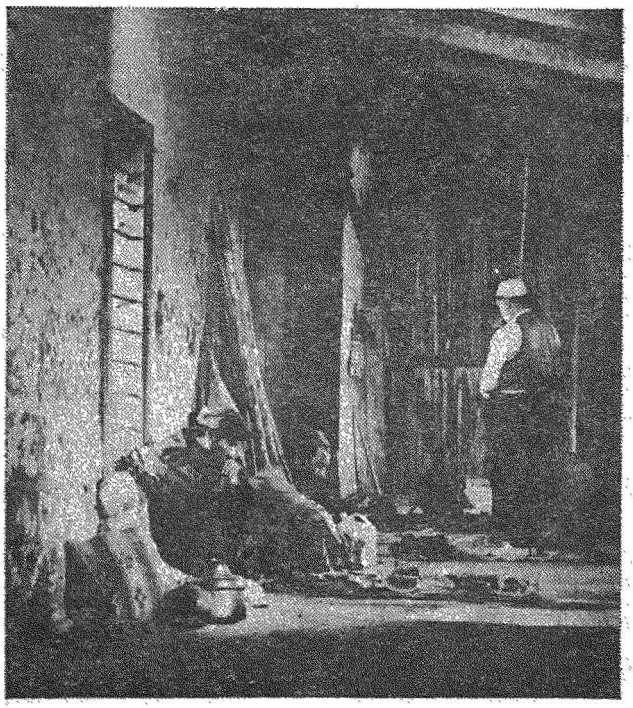
Cabbar bağırır, tekrar vurur adam.

ADAM — Bağırma yahu o da bizim pehlivan.. Ne bağırıyon..

Cabbar tekrar bağırmak ister..
Bağıramaz..
Hasan haşat olmuştur..

78. HAN **İç-Gece**

Hoca namaz kılıyor..
Cabbar ve Hasan sofrada oturmuş bekliyorlar. Hoca namaza devam ediyor.
Cabbar ve Hasan sabırlı..
Hoca dua ediyor..



Hoca, Hasan, Cabbar ve iki eşek yolu tutmuş gidiyorlar.. Nehir kıyısına gelince oturup salın gelişini bekliyorlar..

CABBAR — Yahu Hasan gardaş, burası Ceyhan ırmağı di mi?

HASAN — He ya..

CABBAR — Define buralarda ha!

HASAN — Burda.

CABBAR — İyi, iyi..

HASAN — İyi ya.

Sal yanaşıyor, biniyorlar.. Karşıya geçerken oturmuş konuşuyorlar..

HOCA — Burası Ceyhan ırmağı, burası Misis köprüsü, burası Ceyhan köprüsü. İşte define bu iki köprünün arasında,. orada bir kuru ağaç var, define kuru ağacın altında..



HASAN — Kuru ağacın altında.

Karşıya geçiyorlar..
Yürüyorlar su kenarında..

80. MİSİS KÖPRÜSÜ **Dış-Gün**

Köprüden suya atlıyanlar..
Hoca, Hasan ve Cabbar geliyor eşeklerle uzaktan.. Çocuklar yüzüyor çırılçıplak..
Yürüyor bizimkiler..
Hoca duruyor..

HASAN — Cabbar gardaş, bastığımız toprağa dikkat et şimdi. Define hudutları dahilindeyik.

HOCA — İşte Misis Köurüsü. Şimdi, ırmak boyunu takip ederek, Ceyhan köprüsü istikametinde ilerlememiz icabediyor.

Yürüyorlar..

81. SU KENARI **Dış-Gün**

Cabbar ve Hasan su kenarında el yüz yıkamakta, Hoca bakınmaktadır..

HASAN — Yahu Hoca Efendi nerdeyse Ceyhan köprüsüne varacağız, ne ağaç gördük, ne de birşey...

HOCA — Cabbar oğlum, hele şu tepeye bak, ağaç mağaç var mı?

Cabbar koşarak tırmanır tepeye.
Bakınır, sonra bağırır aşağıya.

CABBAR — Buralarda hiçbirşey yok, hiçbirşey..

Hasanla Hoca eşeklere doğru yürürler..

82. BOSTAN **Dış-Gün**

Cabbar, Hoca ve Hasan bostan tarlasından geçmektedir.. Bu sırada Hasan şalvarlarını indirerek ayrılır guruptan. Bir çalının arkasına siner.. Cabbar ve Hoca yollarına devam ederler.. Hasan kalkar şalvarını toplıyarak, sindiği yerden. Bir karpuz alarak kırar.. Bizimkiler uzaklaşır..

83. YÜRÜYÜŞ **Dış-Gün**

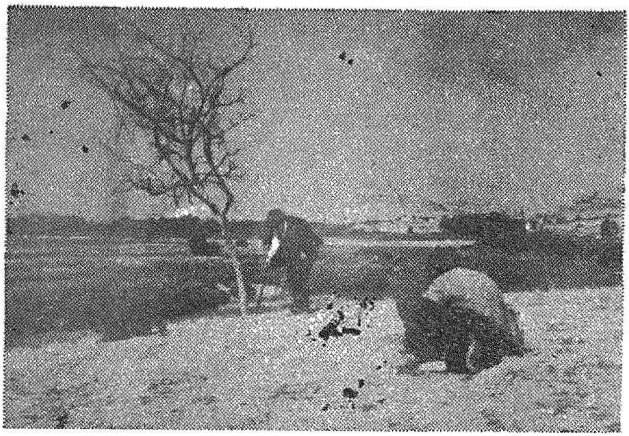
Cabbar tepeden, Hoca su kenarından yürümekte.. Hasan da onlara koşarak yetişir.. Hoca aranmaktadır.. Cabbar aranmaktadır.. Cabbarın baktığı yerleri görürüz.. Yürüyüşe devam ederler aranarak.. Cabbar aşağıya Hocayla Hasanın yanına iner. Yürürler önde Hoca, arkasında Hasan, sonra Cabbar.

84. DEFİNEYİ GÖRÜŞ **Dış-Gün**

Yürür gurup. Cabbar durur. Gözleri bir şeye takılmış. Gördüğü kuru ağaçtır.. Bağırır..

CABBAR — Hasan gardaş, ağaç, kuru ağaç. Hasan gardaş kuru ağaç, orada.. kuru ağaç.. Hasan gardaş.. Hasan gardaş.. kuru ağaç.. Hasan gardaş..

Bakarlar
Hasan'la Hoca,
Cabbar koşar.. Arkasından Hasan..
Hoca bakar arkalarından..



85. KURU AĞAÇ **Dış-Gün**

Cabbar koşarak gelir ağacın yanına.
Yere çöker bir taşın yanına.

CABBAR — Kara taş burda, beyaz taş nerde..

Hasan da gelmiş aramaktadır..

HASAN — Başka taş yok..

Cabbar arar..
Hasan arar.. Cabbar ağaca bakar..
Ağaç döner başının üstünde..
Hoca gelir ağır ağır..

HOCA — Durun..

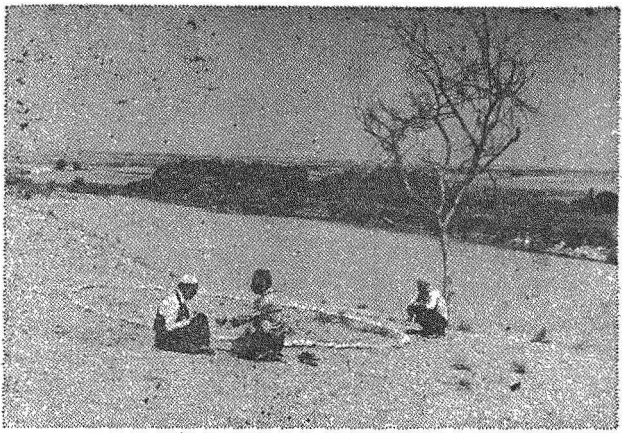
Dururlar.. Hoca yürür ağaca.. Bastonuyla yeri kontrol etmektedir. Yere çöker.. Doğrulurken..

HOCA — Telaşlanmayın.. Irmağa gidip temizlenip abdest alalım.. Sonra da 101 tane beyaz taş toplayıp getirin bana..

Ağaç..

86. ÜÇÜ SUDA **Dış-Gün**

Çabbar, Hasan ve Hoca suda yıkanıp, abdest alıyorlar.. Ağaç gözüküyor tepede..



87. KURU AĞAÇ YANINDA DUA **Dış-Gün**

Üstü yazılı taşlar.. Tırnağına yazılı bir baş parmak.. Okuyan Hoca.. Hasan.. Onlara bakan Cabbar.. Hasanla Hoca..
Cabbar ağaca dyalı.. Üçünü görürüz..
Hoca duasını bitiriyor, kalkıyor..
Hasan.. Giriyor taşlarla çevrili dairenin içine.. Parmağını uzatmış.. Dolanıyor..
Heyecanla bakıyor Cabbarla Hoca..
Arayan parmak. Hasan yakından.. Kayan yer.. Uzaklaşan ağaç.. Parmak titriyor bir an.. Duruyor Hasan.. Hoca işaret ediyor Cabbar'a.. Cabbar kalkıyor ağır ağır.. Dairenin içine girmeden ayakkabılarını çıkarıp,

CABBAR — Bismillâhirrahmanirrahim..

Giriyor dairenin içine.. Kazmayı parmağın olduğu yere basıyor.. Kazmayı kaldırıp vururken..

CABBAR — Bismillâhirrahmanirrahim..

Vuruyor kazmayı..
Yere vuran kazma..
Hızla kazmayı vuran Cabbar..

88. KAZMALAR **Dış-Gün**

Cabbar kazıyor..
Hasan kazıyor..
Hasan ve Cabbar kazıyor..

89. YEMEK **Dış-Gün**

Hoca, Hasan ve Cabbar oturmuş yemek yiyorlar..

HOCA — Dikkat etmek lazım oğul.. Define her kılığa girip kaçabilir.. Karınca olur, böcek olur, yılan olur. kuş olur.



HOCA — Defineyi kaçarken fark edip de ona dokunursan derhal altına keser.. Aslı neyse ona döner..

Bakarlar Cabbarla Hasan..

90. KUYUDA GECE **Dış-Gece**

Hasan uyuyor, Hoca uyanıyor..
Cabbar'ın yatağı boş.. Hoca bakıyor çukura.. Cabbar çökmüş çukurun başına.. Hoca sesleniyor..

HOCA — Cabbar..

Cabbar dönüyor..

HOCA — Uyumadın mı oğul?

CABBAR — Defineyi bekliyorum Hoca efendi.. Cinler, periler kaçırmasın.. Gelirken eve kırk lira bıraktım.. Çor çocuğun nafakasını kaptırmayalım kimseye..

HOCA — Uyusan iyi olur oğlum.. Sabaha çok işimiz var..
Cabbar gelip yatıyor.. Gözü kuyuda..

91. KUYUDA SABAH **Dış-Gün**

Gün doğuyor tepelerden.. Kalkmış üçü de.. Cabbar kazıyor.. Hoca namaz kılıyor.. Cabbar kazıyor.. Hoca Hasan'ı kasabaya gönderiyor..

HOCA — Biraz peynir, biraz da zeytin al.. Üzüm soğan ekmek filan.. Bir de bak etrafa bizden haberdar olan var mı? Şüphelendirme kimseyi..

HASAN — Sen hiç meraklanma Hoca Efendi...

HOCA — Haydi yolun açık olsun..

Hasan uzaklaşır.
Cabbar kazar.. Hoca yanına yaklaşır..
Cabbar kazmaktadır. Kazılan toprak..

92. HASAN GİDİYOR **Dış-Gün**

Hasan eşeğin üstünde gidiyor kasabaya doğru..

93. KUYUDA **Dış-Gün**

Cabbar kazmayı vurup çıkıyor kuyudan.. Bakracı alarak yürüyor tepenin kenarına. Hoca aşağıda suyun kenarında..

94. KASABA **Dış-Gün**

Hasan giriyor kasabaya.. Bir bakkalın önünde duruyor.. Heybesini alıp yürüyor bakkala..

HASAN — Selamünaleyküm..

ADAMLAR — Aleykümselam..

HASAN — Selamünaleyküm..

BAKKAL — Aleykümselam..

HASAN — Yarım kilo peynir, yarım kilo zeytin, bir kilo üzüm, bir kilo soğan.. 2 karpuz..

Masada şarap içen adama bakıyor..

HASAN — Bir şişe de şarap..

95. KUYUDA **Dış-Gün**

Hoca donunu yıkamış sudan geliyor.. Cabbar kazmakta.. Hoca geçerken kazması duruyor.. Fırlıyor kuyudan hocaya doğru. Hocayı kolundan tutup çekerken..

CABBAR — Hoca efendi, Hoca efendi, koş, koş, gel.. Gel Hoca efendi, bak Hoca efendi. Bak Hoca efendi bak..

Hoca bakar.

Kazmanın yanında duran taş..

HOCA — Oğlum bu taş..

CABBAR — Bizim bu define taş kılığına girip bizi aldatmasın, Hoca efendi..

HOCA — Cin mahlukatı her kılığa sokabilir. Kuş olur uçar, yılan olur kaçar.. ama bu olmaz..

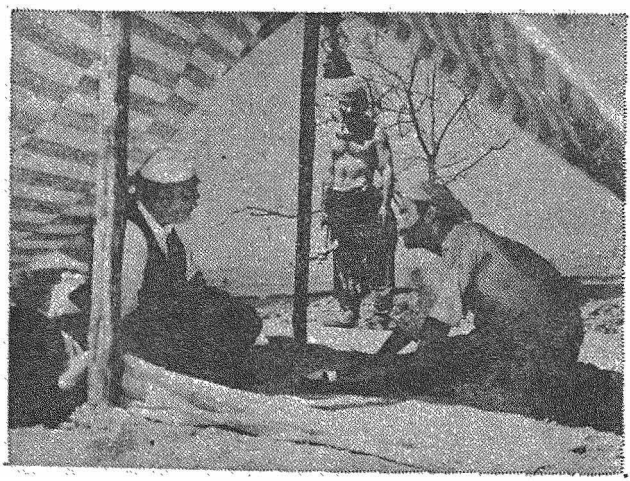
Hoca yürür..

Arkasından Cabbar..

CABBAR — Peki, kuş olup kaçsa nasıl tutarız Hoca efendi.. Dabançayla vursak..

HOCA — Kuş olup uçsa, sen de vursan eğer o kuş defineyse gökten yağmur gibi altın yağar başımıza..

Cabbar hemen heybeden tabancasını alıp kuyunun yanına koyar..



CABBAR — Ya.. eyi eyi!.. Tabancayı yanımıza alalım, tedbiri elden bırakmıyalım Hoca efendi..

96. HASAN DÖNÜYOR **Dış-Gün**

Hasan eşeğin sırtında şarabını içerek dönüyor kasabadan.. Mezarlıktan.. Ağzında bir türkü geveliyor..
(Kurt iki dağın kurdu)

97. KUYUDA **Dış-Gün**

Cabbar kazıyor..

98. HASAN GELİŞİNDE **Dış-Gün**

Hasan şişenin dibini bulup atıyor.. Türküsünü söylüyor.. Geliyor çukura. Hoca yaklaşıyor yanına.. Hasan iniyor eşekten.. Yürürken..

HASAN — Birşey var mı Hoca efendi?

HOCA — Ben bu Cabbar'dan korkmaya başladım..

HASAN — Hayrola..

HOCA — Bir taş bulmuş, bu bizim define olmasın dedi. Baksana dabançasını almış yanına.. Define kuş olup uçarsa vuracakmış..

Hasan ilerleyip bakıyor..
Cabbar kazıyor..

HASAN — Yahu Hoca efendi, bu bizim fakir dellenip mellenmesin..

Cabbar acaip hareketlerle kazıyor.

99. KUYUDA AKŞAM **Dış-Gün Batışı**

Güneş batmak üzere..



Hoca namaz kılıyor.. Hasan ocağın başında.. Cabbar düşünceli.

100. KUYUDA SÖN GÜN **Dış-Gün**

Geçmelerle kazmalar..
Cabbar yürüyor, Hasan'ın yanına çöküyor. Çukura bakıyorlar. Hoca aşağıda bastonuyla kontrol ediyor. Doğruluyor sonra. Başıyla yok diye işaret ediyor..
Çıkıyor..
Bakışıyor Hasan'la Cabbar..
Gün batarken gidiyorlar..
Hafif bir rüzgâr esiyor..

101. ZAMAN AŞIMI **Dış-Gün**

Üstüste fotoğraflarla zamanın geçtiği belirtilir.
Cabbar..
Hasan..

Hocanın resimlerinin altında..
Kuru ağaç..
Toprak..
Kazma..
Kürek..

102. SON DEFİNE **Dış-Gün**

Genel bir resimde Cabbar kazıyor..
Hoca çadırda.. Hasan geliyor sonra..
Üçü de perişan.. Hasan'ı gören Hoca ve Cabbar koşuyorlar yanına. Hasan heybeden ekmek ve karpuz çıkarıyor.

HOCA — Nerde kaldın merak ettik?

HASAN — Eşeklere kırk liradan fazla para vermediler. Köyde ekmekten başka birşey bulamadım. Karpuzları da tarladan kopardım. Ne oldu, ne çıktı..

CABBAR — Su çıktı, hep su çıkıyor.. Bir ay oldu, nereyi kazdıysak yılan çıktı, su çıktı. Eve kırk lira bıraktım çıkarken, çor çocuk açtır şimdi.. aç..

Kalkıp gidiyor su kenarına..

HASAN — Fakirim tam oynattı.

HOCA — Defineyi bulursak aklı başına gelir..

Cabbar yüzünü yıkıyor..

HASAN — Ne olacak bu işin sonu Hoca efendi..

HOCA — Allah kerim.. Elbet bir gün yüzümüz güler..

Cabbar yüzünü yıkayıp dönüyor..
Bir şey gördüğü belli..

CABBAR — Bismillâhirrahmanirrahim.. Kaçıyor, define kaçıyor..

Gördüğü yılandır..
Koşuyor Cabbar.. Hasanla Hoca da..
Yılanın etrafını çeviriyorlar..
Yılan - Cabbar
Yılan - Hasan
Yılan - Hoca
Cabbar eğilip yılanı yakalamak istiyor. Yılanın kupruğuna vururken.

CABBAR — Define, define, define..

Yakalıyor yılanı kuyruğundan..

CABBAR — Hoca efendi yakaladım.. Ama bu define değil. Yılan, yılan.. yılan, yılan.. Bu define değil, yılan, define değil yılan..

Yılanı vuruyor yere Cabbar..
Üzerine taş atıyor, kum atıyor..
Bağırırken tutuyor onu Hasanla Hoca..

HASAN — Cabbar, Cabbar gardaş kendine gel. Cabbar gardaş.

HOCA — Cabbar oğlum, Cabbar.. sakin ol..

Cabbar bağırıp çağırmakta..
Elini yüzüne kapayarak çöker oraya..
Hoca yanına giderek onu teselli etmeye çalışarak..

HOA — Cabbar oğlum kendine gel.. Toparla kendini. Bu yılan hayırdır. İyinin müjdecisidir. Şimdi ırmağa gir, yıkan.. Aptest al.. Defineyi mutlaka bulacağız.. Define yakınımızdadır.. bulacağız onu.. Bulaca-



ğız onu..

CABBAR — Bulalım Hoca Efendi bulalım. Gelirken kırk, kırk lira bırakmıştım eve. Çocuklar açtır şimdi, bir ayı geçti yolumu gözlerler..

103. SON DEFİNE UMUDU **Dış-Gün**

Cabbar suda yıkanıyor.
Cabbar'ın gözlerini bağlıyor Hoca.
Bir dua okuyor..
Bitiriyor..

HOCA — Kalbini temiz tut Cabbar oğlum. Kalbini temiz tut ki Allaha yaklaşasın.. Define yedi kat yerin altına da gitse, bulacağız oğlum.. Şimdi temiz ruhunu tanrının meleklerine teslim et.. Define seni kendine çekecektir oğlum.. Kalbini temiz tut.. Tanrıya şükret ve onun şefkatine sığınarak yürü oğlum. Tanrı bizi yalnız bırakmayacaktır.. Tövbe estağfurullah..

Hoca yeni bir duaya başlarken, Cabbar ağır ağır kalkar.. Dolanır gözleri kapalı.. Hasan ve Hoca bakarlar.. Cabbar dolanır.. Hasan ve Hoca bakar.. Bir kuru ağacın önünde Cabbar, ilkin yavaş, sonra giderek artan bir hızla döner.. döner.. döner..

UMUT

DIŞ BASINDA UMUT

— Düşünmeye yöneltmede az görülür bir yetenek.

L. Chauvet - FIGARO

— Bu kadar içtenlikli, bu kadar dolu bir politik sinema örneği az görüldü.

L. Chauvet - FIGARO

— Film, gerçek plastik nitelikleri yanında, güzel, basit, direkt...

L. Marcolles - Le MONDE

— İlginç bir eser...

R. Chazal - FRANCE-SOIR

— Bilinmeyen bir sinemayı tanıtıyor bu öykü bize...

R. Chazal-FRANCE-SOIR

— Cesur, bağlayıcı, büyüleyici bir film.

H.T. POSİTİF

— Olay önemli...

H.T. POSİTİF

— Heyecan verici...

H.T. POSİTİF

— Türk sinemasının önemli keşfi.

R. Benayoun-Le POİNT

— Bu zengin öykü, en ilkel olanaklarla, en şiirsel yönleriyle bizi heyecanlandırdı.

R. Benayoun-LE POİNT

— Halkın yoksulluğundan sözetmek tehlikeli...

Tallenay-TELERAMA

— En ufak bir özentisi olmıyan bir aktör büyük bir duyarlıkla, ülkesinin şiirsel gerçeklerine dayalı gerçek bir Türk sineması kurmaya çalıştı...

Les LETTRES FRANÇAİSES

— Kuşkusuz ülkesinin en iyi oyuncusu, en iyi yönetmeni..

VARIETY-NEW-YORK

— Türk sinemasının en iyi oyuncusu, en iyi yönetmeni...

Peter Brook-Tony Richardson

— Kahramanını seyredin filmin, proleterler; kardeşiniz sizin o...

Lachize-HUMANİTE-DİMANCHE

— Üzerinde düşünülmesi gerekli bir film...

PARİS-MATCH

— Dökümanter mi?.. Hayal gücü mü?.. Öylesine gerçek bir izlenim veriyor ki, film, hangisi olduğu konusunda tereddüt (!) ediliyor...

PARİS-MATCH

— Olağanüstü, şaşırtıcı bir film.

Charlie HEBDO

— Şaşırtıcı bir anlatım, iyi ve akıllıca...

Charlie HEBDO

— Milyonlarca seyirci tarafından seyredilmesi gereken bir film...

Charlie HEBDO

— Bu güzel film, néo-realist eserlerde görülen kışkırtıcı basitliği ve sürekli şiddeti beraberinde getiriyor.

Film, sesini yükseltmeden, gözyaşı dökmeden, yurttaşlarının içinde bulunduğu sefil sistemi sert bir dilde eleştiriyor.

«Umut» Türk filmi, Türk filmi ama, bir kardeş gibi benziyor bir Mısır filmine, bir Lübnan filmine, bir Cezayir, hatta bir Yugoslav filmine, bu ülkelerin en içtenlikli, yani ticarî batı filmciliğine bulaşmamış filmlerine..

Yönetmen, «sinema» yapmadığını, «gerçek hayatı» göstermekle yetindiğini söylüyor, Fakat kişisel adanmışlığı, onu sinemacı olarak «sınıf savaşı»nı yürütme durumuna geti-

riyor. «Sınıfıma nasıl ve kimin yararına sömürüldüğünü anlatmam gerek» diyor...

Marcel Martin
ECRAN 74
Ocak

Bir Türk filmi olarak ender bir mal. Bu film iki nedenle dikkate değer; Tipik Hint filmlerinden esinlenmiş, halkçı bir sinema olması (populist) ve yapımcısı Yılmaz Güney'in politik faliyetleri dolayısıyla hapishanede olması...

Senaryo, küçük bir şehrin banliyösünde yerleşmiş şehrin en yoksul sınıfının günlük yaşamını almış konu olarak... Atlarını kiraladığı bir faytonu sürüyor Cabbar. Az para kazanıyor ve devamlı alacaklılarının baskısı altında. Bu rol Yılmaz Güney tarafından oynanıyor.

Cesur arabacı, eve geldiğinde, aslında kötü huylu olmayan fakat günlük sıkıntıların sinirli yaptığı karısı ile de uğraşması gerekiyor.

Filmde, duygusal bir yalınlık içinde, tiyatroya kaçmadan, günden güne yoksullaşan ailenin karı-koca-çocuk ilişkileri en iyi biçimde sergileniyor.

Cabbar atını bir kazada yitiriyor; zengin bir adamdır öldüren... Cabbar suçlu oluyor. Adaletsizlik...

Artık Cabbar bilinçsiz olarak, gerçekten

kaçmaya başlıyor. Bir arkadaşı ve bir hocayla birlikte define (gömü) aramaya başlıyorlar. Günler geçip, arama uzadıkça, Cabbar'ın kafası, karısı ve çocuklarına bıraktığı, ancak birkaç günlük geçimlerini karşılayabilecekleri paraya takılıyor. Diğer taraftan definenin bulunmaması, karısı ve çocuklarının açlığı, kendi sefaleti... Cabbar deliriyor...

Filmin bu kesimi sinematografik yönden en güçlü bölüm.. En etkin çizgiler en yalın araçlarla elde edilmiş.

Filmin kahramanı (ve aynı zamanda yapımcısı) nda, gereksiz ve önceden kaybedilmiş bir savaş vermenin, gereklilik biçimine dönüştüğünü görüyoruz. Savaşmak gereksinmesi!...

Politik sinemada bu denli içtenlikli, bu denli yaratıcı, az film örneği var.

Louis Chauvet

U M U T

Çoğu kez halkın yoksulluğunu konu edinmek tehlikelidir... Yılmaz Güney bunu bilir, öğrendi. Ünlü sanatçı birgün kameranın arkasına geçmeye karar veriyor. Ve ilk tanıştığı «sansür» oluyor. «Umut» filmi, binbir oyunla kaçırılarak, parça parça Cannes 1971 Film Festivaline getiriliyor ve «Quinzaine des Réalisateurs» de gösteriliyor.

Bir müddet sonra Güney «anarşist»lere yardımdan tutuklanıyor. Son haberler hâlâ demir parmaklıklar arasında çürüdüğünü gösteriyor.

Umut sinematografik referanslarını saklamayan bir film. Filmin ilk yarım saati bizi yirmibeş sene geriye götürüyor: Bisiklet hırsızları. Son yarım saat «Sierra Madra Gömüsü»nü andırıyor. Teknik ise Sovyet sessiz filmlerini anımsatıyor...

Atı, zengin bir otomobil sahibi tarafından öldürülen yoksul arabacının öyküsü ağlamaklı bir dille anlatılmamış. Tam tersi, inançlı, yiğit bir anlatım var.

Güney kendi kaderlerine terkedilmiş, henüz isyan aşamasına gelemeyen insanlarla uğraşıyor bu filminde. Gerçi bir miting gösteriliyor ve bir politik bilinçlenmenin başlangıcı saptanıyor ama henüz «isyan» sözkonusu değil.

Zenginler havuzlu evler yaptırırken fakirlere hayallere sarılmak kalıyor.. Hayal para oluyor. Mitoman bir arkadaş ve bir hocaya kapılan Cabbar taşlı çöllerde bir gömü peşine düşüyor ve bu yolculuk onu deliliğe dek götürüyor...

Türk halkının ilginç bir incelemesini yapan Güney, dini inançlara, bütün yabancılaşmalara saldırıyor. Öykü, birkaç temel fikrin etrafında dönüyor. Üstün tekniklerin, zengin prodüksiyonların hakim olduğu sinemada Umut belki biraz sönük kalabilir. Ama

Umut'u, neo realist bir film olarak görmek gerek. Ve unutmamak gerek, neo realizme dinamit olabilir...

Jean Loup Passek
CİNEMA 73

UMUT

Köken; Türk, Süre; 1 saat 45 dakika, Sene: 1970, Yapım: Güney Film, Yönetmen: Yılmaz Güney, Senaryo: Yılmaz Güney, Görüntü: Kaya Ererez, Müzik: Arif Erkin, Oyuncular: Yılmaz Güney, Gülsen Alnıaçık, Tuncel Kurtiz, Osman Alyanak, Sema Argın, Sevgi Tatlı.

Böyle bir film önünde saygıyle susmaktan başka ne yapılabilir? Özellikle «dahiyane», «kayda değer» veya «büyük film» gibi formüllerle nitelemeden susmak. Ve de en önemlisi hiçbir eleştiri yapmamak, Türk gerçeğini anlamak ve Fransız sinemasıyla karşılaştırabilmek için hemen gidip filmi görmek.

Bu arabası kadar eski (arkaik) arabacı, temizlik işlerine ait belediye arazözü yolları yıkadığı bir sırada, bize hayali gelebilir. Oysa bu arabacı Yılmaz Güney'in düşsel bir başkaldırısı değil, Türkiye'nin gerçeğidir. Onbeş lira·gündelikle dokuz kişilik ailesinin en gerekli ihtiyaçlarını gidermeye çalışan yoksul arabacı, aşağılanmaya (borç), kararsızlıklara (millî piyango) ve sonunda mistik sapıtmaya (gömü) dek gidiyor.

Bu arada at arabalarının yasaklanmasına karşı arabacıların az çok örgütlü gösteri yürüyüşüne —artık arabası olmadığı için— bir bayrakla katılıyor. Öte yandan komisere göre arabaların yasaklanması yerinde bir karardı!! Kendisine faizle borç verenler onun artık kurtuluşu olmıyan bir yoksulluk içine girdiğini görünce en doğal sınıfsal tutumları içersinde arabacının üretim aracına, yani arabasına ve atına el koyuyorlar. O zaman yalnız zenginleri ve fakirleri içeren bu sistemin kurbanı olan bir arkadaşı ve bir de hocanın zorlamasıyla sonu karanlık bir maceranın içine atılıyor. Kendisi de sezinliyor bunun çıkar yol olmadığını, yalan olduğunu —karısı bu konuda daha kesin yargılı— Ama bu yol tek ve son kurtuluş umudu.

Gerçek dünyanın ötesinde olanaksız bir dünya var, oturmuş bir düşüncenin ötesinde sapık umutlar var; kişinin sınırlanmış dünyasından birşey kalmayınca kutsal güçlerin varlığı ağırlık kazanıyor. Bunlardan beklenen de gerçekleşmeyince iş sonunda deliliğe varıyor. Allah tarafından aldatılan arabacı bir yandan da bir aydır kırk lirayla bıraktığı ailesinin başına gelecek belâların korkusu ile usunu yitiriyor ve umutsuzluk dansına başlıyor.

Budur yoksulluk, budur sömürü, budur yabancılaşma: Bunlar Türkiyede her yönüyle var. Örneğin Brezilyada olduğu gibi. Zaten film Vidas Secas veya Os Fusis örneği filmler gibi yiğit, kahredici...

Yılmaz Güney'in durumu açık bu konuda: «Ben sınıf kavgası yürüten biriyim. Sınıfıma nasıl sömürüldüğünü, kimin hesabına sömürüldüğünü anlatmam gerek; halk tam olarak doğruyu yalanı bilmiyor. Bekliyor sürekli. Neyi beklediğini de bilmiyor. Umut bu bekleyişin öyküsü. Ülkemizde umudu çoğunlukla boşluk içine yerleştirmişlerdir. Ve bu devam ediyor.»

Yılmaz Güney'in sinemaya aktardığı Türkiye gerçekleri elbette ki bütün sosyo-politik sınıf ve zümreleri tatmin etmeyecektir. 1970 Ağustosunda şöyle diyor: «Birgün yeni film yapmaktan alıkoyabilirler. Yaptığım filmler yasaklanabilir. Beni hapse atabilirler. Bunlar benim için hiç önemli değil.» Yılmaz Güney'i tutuklamak için Türk otoritelerine tek bir gerekçe yeterli oldu: «Anarşist gruplara maddî yardım yapmak» 27 Mart 1972 de tutuklandı, hâlâ tutuklu. Serbest bırakılması için uluslararası bir kampanya açıldı...

IMAGE et SON

YILMAZ GÜNEY HAPİSTE, YETENEK TÜRKİYE'DE TEHLİKELİ Mİ OLDU?

Bugünün Türkiyesinde 'Büyük Sanatçı' kıtlığı var. İki heykeltraş, iki ressam, bir romancı, bir ozan tanınıyor uluslararası alanda. Ve bunlar Paris, Londra ya da New York'da yaşıyorlar. Aşağı yukarı bir tek Yılmaz

Güney Türkiye'de çalışmayı kabullenmişti. Bu durumu kendisine dört aydır hapishanede olmaktan başka bir sonuç vermedi.

Suçu: Umut filmini Cannes'da, Grenoble'da Almanya'da festivallere göndermesi. Bu yüzden yedi yıl hapis cezası isteniyor. Olay, filmin yedi ay Türkiye'de gösterildiğinin bilinmesi üzerine daha inanılmaz bluyor. Güney bu olağanüstü filmini ihraç etme iznini almamış yalnızca.

Bundan başka Yılmaz Güney Türkiye'de hüküm sürmekte olan oldukça «sıkı» rejime karşı çıkmak ve «aşırı solculara» yardım yapmak suçundan yargılanıyor...

FIGARO
27.6.1972

20 lira

Gri Grafiney yayınları